

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra soukromoprávních disciplín

Vyživovací povinnost

Bakalářská práce

Maintenance obligation

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Miroslav Duda

AUTOR PRÁCE

Štěpánka Kövérová

PRAHA 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 25. 10. 2023

Štěpánka Kövérová

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na právní úpravu vyživovací povinnosti v různých rodinných poměrech. V první části je bakalářská práce zaměřena na historii vyživovací povinnosti, dále pak na její definici a právní úpravu. Následující část práce je pak zaměřena na jednotlivé druhy vyživovací povinnosti, se zaměřením asi na tu nejrozšířenější vyživovací povinnost, a to vyživovací povinnost rodičů vůči dětem. Další část práce pojednává o důsledcích v případě neplnění, sankcích a o samotném zániku vyživovací povinnosti. V bakalářské práci jsou uvedeny tabulky, kdy první z tabulek je doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti pro stanovení výše výživného a druhá uvádí počet osob vykonávající trest odnětí svobody za zanedbání povinné výživy. V závěru práce jsou uvedeny úvahy de lege ferenda, které pojednávají určování výše výživného, sankci za jeho neplnění, a nakonec o sankčním výživném.

KLÍČOVÁ SLOVA

Manželství * rodinné právo* vyživovací povinnost * sankce * registrované partnerství * občanský zákoník * dítě * odpovědnost

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on the legal regulation of maintenance obligations in various family situations. The first part of the bachelor thesis deals with the history of maintenance obligations, followed by its definition and legal regulation. The following section focuses on individual types of maintenance obligations, with a particular emphasis on perhaps the most common one, namely the maintenance obligation of parents towards their children. Another part of the thesis discusses the consequences in case of non-compliance, sanctions, and the termination of maintenance obligations itself. The bachelor thesis includes tables, with the first table being a recommended table by the Ministry of Justice for determining the amount of maintenance and the second one indicating the number of individuals

serving imprisonment for neglecting mandatory maintenance. In conclusion, the thesis presents considerations de lege ferenda, addressing the determination of the amount of maintenance, sanctions for non-compliance, and finally, punitive maintenance.

KEYWORDS

Marriage * family law * maintenance obligation * sanctions * registered partnership
* Civil Code * child * responsibility

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Definice vyživovací povinnosti.....	9
2.1 Právní úprava výživného	10
2.2 Historie vyživovací povinnosti	11
3. Druhy vyživovací povinnosti	14
3.1. Vyživovací povinnost mezi manžely.....	14
3.2. Vyživovací povinnost mezi bývalými manžely.....	17
3.3. Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům	21
3.4. Vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti	23
3.5 Vyživovací povinnost vůči zletilému dítěti	30
3.6. Vyživovací povinnost neprovdané matce	35
3.7. Vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery.....	38
3.8. Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými	41
4. Neplnění vyživovací povinnosti	43
4.1 Právní kvalifikace	43
4.2 Naplnění skutkové podstaty trestné činu zanedbání povinné výživy.....	45
5. Sankce za neplnění vyživovací povinnost.....	46
5.1. Srážka ze mzdy	46
5.2 Exekuce	46
5.3 Účinná lítost	48
6. Zaniknutí vyživovací povinnosti.....	50
7.Řízení o výživném.....	51
8.Porovnání výživného s Rakouskem	53
9. Úvahy de lege ferenda	57
10. Závěr	59

11. Seznam užitých tabulek	60
12. Zdroje	61

1. Úvod

Rodinné právo je základním pilířem právního systému, který odráží dynamiku a hodnoty společnosti. Jedním z klíčových institutů tohoto právního odvětví je vyživovací povinnost, která představuje základní formu rodinné solidarity a vzájemné pomoci mezi členy rodiny, kdy tímto tématem se zaobírá tato bakalářská práce.

Vzhledem k rozmanitosti druhů vyživovací povinnosti a jejich praktickému významu pro fungování rodinných vztahů je důležité detailněji porozumět právním aspektům tohoto institutu. Tato bakalářská práce si klade za cíl nejen poskytnout souhrnný přehled platné právní úpravy, dále představit jednotlivé druhy vyživovacích povinností, ale také identifikovat případné problémy a otázky, které v této oblasti vznikají, a navrhnout možná řešení.

Téma vyživovací povinnosti jsem si vybrala z důvodu vlastních zkušeností s problematikou vyživovací povinnosti. S touto problematikou jsem se setkala nejen jako dítě rozvedených rodičů, ale i jako příbuzný, který doposud přihlíží neplacení výživného na nezletilé dítě. Rovněž tuto problematiku řeším velmi často při svém zaměstnání, a tak jsem uznala za vhodné se o tomto tématu více dozvědět a lépe mu porozumět. Dále mám ve svém okolí i přátelé, kteří se při svém rozvodu nezaobírají svými dětmi a vyživovací povinností k nim, ale je pro ně přednější vyrovnání majetku a aby z manželství nevyšly s prázdnou. Když se zamyslím nad uvedenými případy není vždy otázka vyživovací povinnosti spravedlivě řešena a často není ani řešena citlivě vůči nezletilým dětem. Proto jsem se chtěla touto problematikou hlouběji obeznámit a následně na vyživovací povinnost zaměřit svou práci.

K vypracování své bakalářské práce jsem využívala nejen knižních zdrojů, ale i internetových, dále z důvodu toho, že je téma řešeno i z právního hlediska, užíla jsem k vypracování práce i právní předpisy a soudní judikatury.

Svou bakalářskou práci jsem rozdělila do pěti hlavních kapitol. První kapitola je zaměřena na definici vyživovací povinnosti, právní úpravu a historii vyživovací povinnosti.

Následující, třetí kapitola se zabývá jednotlivými druhy vyživovací povinnosti. Tyto druhy jsem se snažila co nejvíce nastínit čtenáři. Nejvíce jsem se zaměřila na vyživovací povinnost rodičů vůči dětem, jelikož si myslím, že tato povinnost je obecně tou nejrozšířenější. Rovněž jsem se snažila i představit méně známé vyživovací povinnosti, jako například vyživovací povinnost vůči neprovdané matce nebo vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery a to proto, že případů, kdy dítě je vychováváno matkou samo roste a dále i přibírá stejnopohlavních párů, kteří žijí v registrovaném partnerství.

Poté seznámím s neplněním vyživovací povinnosti, jaké jsou sankce v případě, kdy povinná osoba tuto povinnost neplní a jakým způsobem dochází k zaniknutí vyživovací povinnosti.

V poslední řadě uvádím úvahy de lege ferenda, kde jsem se zaměřila na celkovou problematiku vyživovací povinnosti a její výši.

2. Definice vyživovací povinnosti

Pojem výživné a jeho definice není v českém právu přesně upravena. Jednotliví autoři si tento pojem vysvětlují trochu jiným způsobem, avšak v závěrečném výsledku se jedná o plnění výživného ze strany povinného, které představuje uspokojování životních potřeb druhé strany tedy tzv. oprávněného. Samotné výživné nezahrnuje pouze stravu, ale rovněž i další nehmotné a hmotné potřeby, kterými jsou vzdělání, ošacení, zdraví, zájmy apod.¹

Vyživovací povinnost a právo na výživné vzniká dvěma způsoby. Prvním způsobem tak, že se osoba stává osobou příbuznou, buď přirozeně (narozením dítěte matce) nebo právní cestou (např. prohlášením otcovství či osvojením). Druhým způsobem je vznikem statusového jednání nebo rozhodnutím soudu. Statusovým jednáním se rozumí vznik manželství či registrovaného partnerství. U rozhodnutí soudu se pak jedná o rozvod manželství nebo zrušení registrovaného partnerství.²

Při řešení problematiky výživného existují zásady, které by měly být naplněny. Prvotně soud zajišťuje to, že vyživovací povinnost nesmí být v rozporu s dobrými mravy tzv. morálními hodnotami a respektem. Při rozhodování o výši výživného se soud zabývá možnostmi a majetkovými poměry povinného a zároveň potřebami oprávněného. V souladu s tím bere v potaz i skutečnost, že je v zájmu povinného platit co nejnižší částku naopak u oprávněného je získat částku výživného co nejvyšší.

Výživné je nejčastěji splatné v pravidelných měsíčních intervalech. Není však vyloučeno, že v případech, kdy je poskytování výživného časově omezené, soud stanoví povinnému, aby uhradil oprávněnému celou částku najednou nebo v několika splátkách.

¹ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4. Str. 26

² DVOŘÁK Jan.; ŠVESTKA Jiří., ZUKLÍNOVÁ Michaela., a kol: *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7478-937-3. Str. 127

Začtení výživného je možné, pokud si to obě strany dohodnou, není to však možné v situaci, kdy se jedná o pohledávku nezletilého dítěte. Tomuto se děje v případech, kdy je na jedné straně nevyřešené společné jmění manželů a na druhé straně pak výše částky výživného.

Právo na výživné nelze promlčet, avšak jednotlivé splátky promlčet lze. Uplatnění nároku na výživné lze uskutečnit i zpětně, a to za dobu maximálně tří let pokud se jedná o výživné na dítě. Ve zbylých případech je možné požadovat výživné pouze ode dne podání návrhu.

Pokud se v době trvání práva na výživné změní majetkové poměry ať už oprávněného či povinného, může soud změnit rozhodnutí o vyživovací povinnosti na nezletilého, a to i bez podaného návrhu.³

2.1 Právní úprava výživného

Zásadní část týkající se výživného uvedena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který byl přijat Parlamentem České republiky dne 3. února 2012 a účinnosti nabyl dne 1. ledna 2024. Občanský zákoník je rozsáhlým kodexem soukromoprávních práv a povinností. Je pramenem rodinného práva a rovněž upravuje i občanské a obchodní právo.

Občanský zákoník je rozdělen na pět částí, přičemž rodinné právo je uvedeno v části druhé a je rozděleno do tří hlav, a to manželství, příbuzenství a švagrovství a poručenství a jiné formy péče o dítě. Kromě druhé části je důležitá i část první, upravující zásady, výkladové a aplikační pravidla a klíčové instituty.

Vyživovací povinnost mezi manžely a rozvedenými manžely je uvedena v ustanovení §697 a §760 až §763 občanského zákoníku. Dále pak pojem vyživovací povinnosti, který je uveden jako poddíl čtyři v části druhé, druhé hlavy

³ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 29-31

občanského zákoníku zahrnuje úpravu vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi, vyživovací povinnosti mezi dalšími předky a potomky a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce. Rovněž jsou zde stanoveny ustanovení, týkající se výživného, která upravují např. splatnost výživného (§910 až §923 občanského zákoníku).⁴

Dalším zákonem, kde je obsažena vyživovací povinnost je zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, který nabyl účinnosti dne 1. července 2006, umožňuje stejnopohlavním párům vstoupit do registrovaného partnerství, které je obdobou manželského svazku. Občanský zákoník v jednom ze závěrečných ustanovení v §3020 uvádí, že „*ustanovení částí, třetí a čtvrté o manželství a o právech a povinnostech manželů platí obdobně pro registrované partnerství a práva a povinnosti partnerů.*“ Zákon o registrovaném partnerství upravuje výživné v ustanoveních § 10 až § 13, ty zahrnují úpravu po dobu trvání i po zrušení registrovaného partnerství.

Pokud povinný zanedbá placení povinné výživy, může se dopustit spáchání trestného činu. Tento trestný čin upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ustanovením § 196 až § 197.⁵

2.2 Historie vyživovací povinnosti

Právní úprava vyživovací povinnosti má dlouhou historii. První zmínka o ní se na našem území objevuje v obecném občanském zákoníku rakouském č. 946/1811 Sb. Tento zákon byl známý také jako Císařský patent císaře Františka I. Zde se objevily podklady k vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a předků. Je

⁴ SVEJKOVSKÝ Jaroslav. a SVEJKOVSKÁ Jana. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva.* [Praha]: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0. Str. 161-217

⁵ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci.* Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 28-29

zde upraveno to, že převážně otec jakožto hlavou rodiny vyživuje dítě. ⁶ Tento zákon bral i zřetel na to, pokud otec nemohl zajistit výživu dítěte „*je-li otec nemajetný, musí především matka o výživu a, zemře-li otec, vůbec o výchovu dětí pečovat. Není-li tu ani matky nebo je-li nemajetná, připadá tato péče rodičům otcovským a po nich rodičům ze strany matčiny*“.⁷ Zákon neopomenul ani na vyživovací povinnost dětí vůči rodičům, kdy v jednom z ustanovení uvádí, že „*náklad vynaložený na výchovu dětí nedává rodičům žádného nároku na jmění, jehož děti později nabydou. Upadnou-li však rodiče v nouzi, jsou jejich děti povinny slušně je opatrovat*“.⁸

Dalším účinným zákonem, byl zákon o právu rodinném č. 265/1949 Sb., který byl účinný v letech 1960 až 1964. V tomto zákoně na rozdíl od zákona č. 946/1811 Sb., je již uvedena vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely a to konkrétně v ustanovení § 34, které uvádí, že „*pokud rozvedený manžel, který není rozvodem vinen, není sám s to uspokojit své osobní potřeby, může žádat na druhém manželu, třebas také nevinném, aby mu na jejich uspokojení poskytoval úhradu podle svých výdělečných a majetkových možností. Jsou-li rozvodem vinni manželé oba, může soud uvedenou úhradu přiznat i manželu vinnému*“.⁹

Následovně byl u nás platný zákon č. 94/1964 Sb., zákon o rodině. Tento zákon byl účinný v letech 1964 až 2013, během těchto let byl několikrát novelizován. Provedená novelizace tak rozšířila výživné i na další skupiny osob, jako jsou vzdálenější příbuzní či neprovdaná matka dítěte, rovněž upravily i způsoby určování výživného u povinných osob, odmítající zveřejnit své příjmy. ¹⁰

V roce 2006 byl přijat zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ten umožnil uzavírat svazky stejnopohlavním párům. V zákoně je upravena vzájemná vyživovací povinnost registrovaných partnerů během trvání i po skončení partnerství.

⁶ § 141 zákona č. 946/1811 Sb., *obecný zákoník občanský* v minulém znění

⁷ § 143 zákona č. 946/1811 Sb., *obecný zákoník občanský* v minulém znění

⁸ § 154 zákona č. 946/1811 SB., *obecný zákoník občanský* v minulém znění

⁹ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4. Str. 16

¹⁰ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 16-17

V roce 2014 nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, do jediného kodexu sloučil celé soukromé právo a společně s ním pak upravuje i občanský zákoník, obchodní zákoník a zákon o rodině. Tento zákon uvedl nové druhy vyživovací povinnosti např. sankční výživné rozvedeného manžela. V tomto zákoně však není stanovena problematika vyživovací povinnosti registrovaných partnerů, kterou upravuje výše uvedený zákon č. 115/2006 Sb., o registrované partnerství.¹¹

¹¹ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 17

3. Druhy vyživovací povinnosti

V následujících několika podkapitolách své práce se zaměřím na jednotlivé druhy vyživovací povinnosti, které se rozlišují podle typu poměru mezi oprávněným a povinným. Následovně bude uvedena vyživovací povinnost mezi manžely a registrovanými partnery, mezi bývalými manžely, vyživovací povinnost dětí vůči rodičům, vyživovací povinnost neprovdané matce a vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými.

3.1. Vyživovací povinnost mezi manžely

V novém občanském zákoníku ustanovení § 697 uvádí, že „*manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v rozsahu, který oběma zajišťuje zásadně stejnou hmotnou a kulturní úroveň. Vyživovací povinnost mezi manželi předchází povinnosti dítěte i rodičů.*“¹²

Po odečtení všech společných výdajů by každý z manželů měl mít k dispozici totožnou částku na své osobní potřeby.¹³

Jednou z podmínek pro vznik vyživovací povinnosti mezi manžely, je uzavřený a trvalý manželský svazek. Manželský svazek je definován jako trvalý svazek mezi mužem a ženou, vznikající zákonným způsobem a hlavním cílem tohoto svazku je založení rodiny, výchova dětí a vzájemná pomoc a podpora.¹⁴ Další podmínka je stejná hmotná a kulturní úroveň manželů a nelze opomenout podmínku, že vznik vyživovací povinnosti musí být v souladu s dobrými mravy.

¹² SVEJKOVSKÝ Jaroslav. a SVEJKOVSKÁ Jana. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0. Str. 170

¹³ Vyživovací povinnost mezi manžely | *Výživné a alimenty v ČR. Výživné a alimenty v ČR | Legislativa, souvislosti, odpovědi* [online]. [cit. 11.01.2024]. Dostupné z: <https://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-mezi-manzely/>

¹⁴ DVOŘÁK Jan. ŠVESTKA Jiří. a ZUKLÍNOVÁ Michaela. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7478-937-3. Str. 26

Dobré mravy jsou v judikatuře v návaznosti na výživně často zmiňovány. Ústavní soud pojem dobrých mravů vnímá jako souhrn etických, obecně uznávaných a zachovávaných zásad, zajišťující nám jistotu, vystihují podstatné historické tendence a jsou sdíleny částí společnosti. Uvádí, že chování každého jedince by mělo být v sounáležitosti s morálními hodnotami a zásadami demokratické společnosti. Toto chování musí být vždy opodstatněno konkrétními okolnostmi a podloženo konkrétními fakty. Tomuto to musí být jak u strany, která se ustanovení dožaduje, tak u druhé strany, která se domáhá výkonu práva.¹⁵

K dobrým mravům a případně k rozporu mezi nimi, lze uvést konkrétní příklad, kde došlo k zamítnutí výživného vzhledem k rozporu s dobrými mravy. Jedná se o III. 1930/21. Zde stěžovatel napadá rozdílné majetkové poměry manželů. Zde jsou uvedeny jako konkrétní důvody, které jsou v rozporu s dobrými mravy to, že stěžovatel užíval nadměrné množství alkoholu a omamných látek, další důvod je uvedeno to, že stěžovatel ohrožoval vedlejší účastníci na životě a zdraví a na základě toho, pak bylo provedeno policejním orgánem vykázání stěžovatele ze společné domácnosti. Ústavním soudem bylo přihlédnuto i k předběžnému opatření okresního soudu, který stěžovateli uložil povinnost zdržet se vstupu do obydlí účastnice. Soud poté rozhodl, že přiznání výživného by bylo v rozporu s dobrými mravy a odvolání vyhodnotil jako nepřípustné.¹⁶

Způsob určení výživného se děje při soudním řízení, zde má žalobce důkazní břemeno. Musí uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy, které soud provede. Ne vždy je toto snadné, jelikož může docházet k případům, ve kterých si manželé nedůvěřují, a tak neznají své skutečné příjmy. Žalobce pak má jen orientační povědomí o finanční situaci obžalovaného. V případě, že je žalovaný zaměstnán v pracovním poměru, je dokazování příjmů jednoduché. Složitější je pak to, pokud je žalovaný osobou samostatně výdělečně činnou nebo jeho příjem je z jiného majetku. Zde pak soud zpravidla uloží žalovanému povinnost doložit daňové přiznání z předešlého roku nebo celé účetnictví. Dále pak může ustanovit znalce, který vypracuje znalecký posudek ke zjištění jeho příjmu. V případě, že žalovaný nespolupracuje se soudem, neobsahuje zákon

¹⁵Nález Ústavního soudu ze dne 11.5.2021, sp. zn. IV. ÚS 3542/20.

¹⁶Nález Ústavního soudu ze dne 11.5.2021, sp. zn. IV. ÚS 3542/20.

žádné ustanovení konstruuující fikci příjmu, jako tomu je v případě výživného na nezletilé dítě. Je tomu tak, z důvodu toho, že ochrana práv manžela není tak značná jako ochrana práv nezletilého dítěte.¹⁷

Pro stanovení výše výživného mezi manžely je, jak již bylo zmiňováno důležité, aby byla zajištěna stejná hmotná a kulturní úroveň manželů. Na počátku soudního řízení je důležité zjistit, jaká je hmotná a kulturní úroveň obou manželů, jelikož po zjištění těchto skutečností může soud rozhodnout o konkrétní částce výživného, kterou bude muset povinný hradit oprávněnému nebo může dojít i k závěru, že na podkladě zjištěných skutečností, mají manželé shodnou životní úroveň a poté je tedy na místě žalobu o placení výživného zamítnout.

Soud musí vždy přihlídnout k odůvodněným potřebám a majetkovým poměrům oprávněného, rovněž však i k majetkovým poměrům, schopnostem a možnostem povinného. Dále je za důležité přihlídnout k tomu, zda a v jaké míře povinný pečuje o oprávněného a který z nich pak pečuje o rodinnou domácnost a její potřeby. Rovněž soud zkoumá, zda se povinný bez důležitých důvodů nevzdal výdělečnější činnosti či výhodnějšího zaměstnání nebo majetkového prospěchu, popřípadě nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.¹⁸

Výživné se přiznává pouze na návrh a jen od podání obžaloby. Splatnost výživného následně soud stanovuje dvěma způsoby. Prvním způsobem, je způsob tradiční, to je v době kdy manželství stále trvá a v době rozhodování soudu není prozatím stále ještě podána žaloba o rozvod, zde určí soud splatnost výživného v pravidelných měsíčně opakujících se splátkách. V případě, kdy již byla podána žaloba o rozvod nebo již manželé byli v průběhu soudního řízení rozvedeni, je soud schopen výši výživného zjistit jako fixní částku za dobu od podání žaloby do doby rozhodnutí. Poté tuto částku povinnému soud uloží k uhrazení najednou, toto je možné v případě, zda mu to jeho majetkové poměry dovolují. V případě, že není

¹⁷KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 60

¹⁸SVEJKOVSKÝ Jaroslav. a SVEJKOVSKÁ Jana. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0. Str. 214

v možnostech povinného částku uhradit najednou, může soud stanovit uhrazení částky ve splátkách.¹⁹

Vyživovací povinnost mezi manžely může skončit dvěma způsoby. V prvním případě je to zánikem manželství. V tomto případě zánikem manželství rozumíme rozvod, smrt jednoho z manželů či prohlášením manželství za neplatné. Druhým způsobem je změna poměrů, ta může nastat v momentě, kdy povinný manžel dosahoval nadstandardně vyššího příjmu, avšak o práci přišel, například ze zdravotních důvodů, a tudíž nemá prostředky pro placení výživného oprávněnému. V takovém případě je možné požádat o změnu či zrušení soudního rozhodnutí.²⁰

3.2. Vyživovací povinnost mezi bývalými manžely

Vyživovací povinnost mezi bývalými manžely, může vzniknout po zániku manželství a může vzniknout za splnění podmínky, kdy ten z manželů požadující výživné, není schopný se samostatně živit a problém neschopnosti se živit nastal v manželství nebo ve spojitosti s ním. Stejně tak jako vyživovací povinnost mezi manžely, tak i vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely má být v souladu s dobrými mravy a ten, který výživné po druhém manžely požaduje nesmí svého nároku nijak využívat. Výživné rozvedeného manžela upravuje ustanovení § 760 v novém občanském zákoníku *„není-li rozvedený manžel schopen sám se živit a tato jeho neschopnost má svůj původ v manželství nebo v souvislosti s ním, má vůči němu jeho bývalý manžel v přiměřeném rozsahu vyživovací povinnost, lze-li to na něm spravedlivě požadovat, zejména s ohledem na věk neb zdravotní stav*

¹⁹ŠMÍD Ondřej. a VACOVÁ Radka. *Výživné. Teoretik*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-196-0. Str. 95

²⁰KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 63

*rozvedeného manžela v době rozvodu nebo skončení péče o společné dítě rozvedených manželů.*²¹

Při rozhodování o výživném soud přihlíží k několika podmínkám. Podmínky jsou uvedeny ve výše zmiňovaném ustanovení nového občanského zákoníku.

Soud zjišťuje, jak dlouho manželství trvalo a na zřetel bere i to, jak dlouho jsou manželé rozvedeni. Zda si rozvedený manžel neopatřil vhodné zaměstnání, přestože mu v tom nebránila žádná překážka nebo zda si mohl výživu mohl zajistit hospodařením či výnosem z vlastního majetku. Rovněž soud zjišťuje, zda a do jaké míry probíhala péče o domácnost a rodinu během trvání manželství či rozvedený manžel nespáchal trestný čin vůči bývalému manželu nebo osobě blízké.²² Bývalý manžel však v souvislosti se spácháním trestného činu nemusí být pro tento čin pravomocně odsouzen.²³

Jak je již uvedeno, soud zjišťuje jak délku jednotlivého manželství a dobu, která uplynula od jeho rozvodu. Jako negativní skutečnost bude pak u soudu v případě rozhodování o nároku na výživné to, že manželství bylo jen krátkodobé. Dlouhodobé je pak považováno za pozitivní. V případě uplynuté doby od rozvodu platí, že čím více uplynulo času od rozvodu, tím je více pravděpodobné, že bude žaloba rozvedeného manžela ze strany soudu zamítnuta.²⁴

V každém řízení je soudem posuzováno i to, zda má rozvedený manžel zaopatřené přiměřené zaměstnání a pokud ne, jak určitá závažná překážka mu v tom bránila, že takto neučinil. V rozporu s dobrými mravy by bylo to, pokud by mělo být výživné hrazeno osobě neochotné vykonávat práci, ačkoliv možnost má a nic mu ve výkonu práce nebrání. Pak se tedy nejedná o závažnou překážku. Za závažnou překážku se může považovat např. péče o dítě vyžadující nepřetržitou péči.²⁵ Například krajský soud v Ústí nad Labem v rozhodnutí ze dne 5. 10. 2005

²¹SVEJKOVSKÝ Jaroslav. a SVEJKOVSKÁ Jana. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. [Praha]: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0. Str. 184.

²²§ 760 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* v posledním znění

²³HRUŠÁKOVÁ Milana., KRÁLÍČKOVÁ Zdeňka. a WESTPHALOVÁ Lenka. *Rodinné právo. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9. Str. 123.

²⁴POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. *Musíš znát...Rodinné právo. Manželství*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-902-2. Str.211

²⁵POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. *Musíš znát...Rodinné právo*.

sp. Zn. 10 Co 459/2005 uvedl, že v okamžiku, kdy rozvedená osoba pracuje a přijímá mzdu, ze které je schopný se sám živit, není splněna podmínka pro schválení a přiznání výživného, a to i přesto, že došlo k ubytku jeho finančních prostředků, než tomu bylo za doby trvání manželství.²⁶

Další věcí, ke které soud přihlíží je, zda si rozvedený manžel mohl zajistit výživu na základě hospodaření s vlastním majetkem. Soud bere v potaz i majetek, který byl, mezi manžely v době manželství. Nelze tedy požadovat od povinné osoby výživné, pokud oprávněná osoba řádně nenakládá se svým majetkem a nevyužívá své finanční prostředky. Zde soud posuzuje druh a účel majetku, kterým rozvedený manžel disponuje.²⁷

V rozporu s dobrými mravy by došlo v situaci, že se výživné přizná oprávněné osobě, který je odkázán na výživné, avšak se proti povinné osobě nebo jiné blízké osobě dopustil trestného činu. Nebyla vyslovena nutnost za pravomocné odsouzení za uvedený skutek, z důvodu udělení souhlasu se zahájením trestního stíhání ze strany oběti (povinné osoby). V případě, že nedošlo k odsouzení osoby, je zapotřebí soudu spáchání takového činu dokázat. Pravomocné odsouzení je jasný důvod k odmítnutí žaloby ze strany soudu.

Soud má možnost zamítnout žalobu i v případě, že by za rozvodem manželství stál jiný důvod než ty, které jsou výše uvedeny, např. drogová závislost, alkoholismus, na základě těchto případů by uložená povinnost hrazení výživného byla nespravedlivá.²⁸

Rozvedení manželé se o výši a rozsahu výživného mohou rozhodnout i sami. Tato dohoda nemusí mít písemnou formu, avšak v rámci právní jistoty je písemná podoba lepší, podpisy manželů na této dohodě nemusí být ověřeny. V případě, kdy se manželé nedohodnou, rozhodne soud na návrh jednoho z nich. V tomto

Manželství. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-902-2. Str.211

²⁶Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 10 Co 459/2005

²⁷POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. *Musíš znát...Rodinné právo. Manželství*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-902-2. Str.212

²⁸HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. WESTPHÁLOVÁ, Lenka. *Občanský zákoník II. Rodinné právo. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-795-8, str. 439-444

případě se pak jedná o návrhové řízení, soud jej může zahájit až na základě návrhu a pro řízení užije občanského soudního řádu. Navrhovatel, zde manžel či manželka, je v řízení označován jako žalobce, ten je osvobozen od soudního poplatku a v případě úspěchu uhradí tento poplatek druhá strana, žalovaný. Při rozhodování pak soud přihlíží, k již zmiňovaným podmínkám.²⁹

V rozporu s dobrými mravy můžeme uvést usnesení Ústavního soudu III. ÚS 3153/2020, zde došlo k významným rozdílům v příjmu u rozvedených manželů. Soudem byl vyloučen nárok na výživné, jelikož docházelo k hrubým a urážlivým projevům se sexuálním obsahem vůči žalované osobě. Soud shledal, uvedené jednání za dostačující, aby naplnilo rozpor s dobrými mravy a odvolání tak nebylo přípustné.³⁰ U výživného mezi manžely je jeho výše vždy taková, aby se naplnila shodná hmotná a kulturní úroveň, kdežto u výživného mezi rozvedenými manžely, je výše výživného určena pouze v přiměřeném rozsahu.

Přiměřený rozsah není nijak definován, avšak lze předpokládat, že se jedná o nižší úroveň, než pojednává pojem stejná životní úroveň, která je uvedena v případě trvání manželství nebo u vztahu rodičů s dětmi. Jedná se o i o jiný rozsah, než je v případě odůvodněných potřeb podle ustanovení § 913 občanského zákoníku nebo u slušné výživy v případě vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům podle ustanovení § 915 odst. 2 občanského zákoníku. Na základě soudní praxe pojem přiměřené výživy nejde vyložit jen jako uspokojení zcela nezbytných potřeb, ale i aby z výživného mohlo dojít k uspokojení dalších potřeb oprávněné osoby. Tyto potřeby vyplývají např. ze zdravotního stavu, způsobu života rozvedeného manžela.³¹

Vyskytuje se i výjimka, tyto výjimku nazýváme sankční výživné. Jedná se o výjimku, při které není vhodné, aby manžel, který s rozvodem nesouhlasil nebo jej nezapříčinil a byla mu způsobena vážná újma pouze přiměřené výživné, a tedy horší právo na výživné než za trvání manželství. V takovém případě si pak může

²⁹ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4. Str. 59-60

³⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 18.11.2020, sp. zn. III. ÚS 3153/20.

³¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. WESTPHÁLOVÁ, Lenka. *Rodinné právo*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2017, ISBN 978-80-7400-644-9, str. 124.

nárokovat výživné v takovém rozsahu, aby byla životní úroveň obou manželů stejná. Nárok na sankční výživné však ztrácí v okamžiku, zjistí-li soud, že se na druhém z manželů dopouštěl domácího násilí.³²

Právo na výživné lze považovat jen na dobu okolnostem přiměřenou, nejdéle však na dobu tří let od rozvodu. Právo na výživné rozvedenému manželu zanikne v případě, že oprávněný manžel uzavře manželství nové nebo vstoupí do registrovaného partnerství. Právo na výživné rovněž zanikne dohodnou-li se manželé mezi sebou o odbytém, poskytnutím jednorázové částky na základě dohody či sepsané smlouvy.³³

3.3. Vyživovací povinnost dětí vůči rodičům

Vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi je vzájemná. Dle ustanovení § 915 odst. 2 občanského zákoníku, je dítě povinno zajistit svým rodičům výživu, jestli je to zapotřebí a zda se dítě dokáže již život samo. V tomto případě pak rodiče mají nárok na tzv. slušnou výživu.

I v tomto případě o stanovení výživného rozhoduje soud, který i zde nesmí opomenout, zda stanovení výživného není v rozporu s dobrými mravy nebo zda rodič pouze práva nevyužívá. U rodiče pak nastává tzv. stav odkázanosti, tedy závislost rodiče na výživě od povinného dítěte. Na tuto má rodič právo pouze tehdy, jestliže mu vlastní prostředky nezabezpečují výše uvedenou slušnou výživu. Tímto stavem však není myšleno, že rodič výživu od dítěte nezbytně potřebuje.

³²ŠMÍD, Ondřej a Radka VACOVÁ. *Výživné*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-196-0. Str. 100-101

³³MELZER, Filip. a kolektiv, *Občanský zákoník velký komentář. Svazek IV. Díl 1, § 655 - 793*, 1. vydání, Praha: Leges, 2016, ISBN 978-80-7502-004-8, str. 767.

Povinné dítě má svému rodiči zabezpečit pouze tzv. slušnou výživu a není povinno dorovnávat poměry rodiče ke svým poměrům.³⁴

Pro přiznání výživného je potřeba podat návrh soudu, tento návrh může podat jeden či oba rodiče. V poddaném návrhu rodič uvede skutečnosti, ve kterých je uvedeno, z jakého důsledku není schopen dosahovat vyšších příjmů a potřeb pro zajištění důstojného života. Následně rovněž musí uvést důvody, které prokazují, že je dítě schopno se žít samo. V případě, že rodič má několik dětí a nejen jedno, každému z nich pak bude stanoven rozsah výživného podle jejich majetkových poměrů, možností a schopností. U této povinnosti však zákon nerozlišuje, zda je dítě již zletilé či nikoliv, zde se jedná např. o situaci, kdy dítě vlastní zděděný majetek, zatímco rodič není schopen se sám žít.³⁵

Vyživovací povinnost dítěte vůči rodiči lze nalézt i v ustanovení § 866 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že pokud dítě žije ve společně domácnosti s rodiči nebo aspoň s jedním z rodičů a je o něj řádně postaráno, podílí se i dítě na chodu domácnosti. Dále se podílí na péči o chod domácnosti svou vlastní prací a pokud má dítě vlastní příjem, podílí se i peněžitým příspěvkem. Uvedená povinnost zaniká v momentě, kdy zaniká poskytování výživy rodiče dítěti.³⁶

Tato vyživovací povinnost, tedy povinnost dítěte vůči rodiči předchází právu rodičů na sociální dávky. Této vyživovací povinnosti předchází vyživovací povinnost manželů, v případě, kdy nemá manžela či není manžel schopen výživu zajistit přichází v úvahu zmiňovaná vyživovací povinnost dítěte. Vyživovací povinnost dítě k rodiči zaniká smrtí oprávněného či povinného anebo změnou poměrů. V případě, že zemře dítě, nastupuje zde vyživovací povinnost ostatních příbuzných.³⁷

³⁴SVOBODA Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva*. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-512-2. Str. 205

³⁵KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 77

³⁶*Občanský zákoník: změny občanského zákoníku od ... : rejstřík : redakční uzávěrka ... ÚZ. 2012-*. Ostrava: Sagit, 2012-. ISBN 978-80-7488-308-8. Str. 94

³⁷KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 78

3.4. Vyživovací povinnost vůči nezletilému dítěti

Asi nejrozšířenější vyživovací povinností, je vyživovací povinnost rodičů vůči nezletilým nebo zletilým dětem. Tato právní problematika je spojená společně s rozvodem manželství.

V prvé řadě je zapotřebí stanovit pojmy, které budou v kapitole užívány. Prvním pojem, který je důležitý pro tuto kapitole je pojem dítě. Dítětem se podle Úmluvy o právech dítěte rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let. Rodiči dítěte se pak rozumí matka a otec, matka je ta žena, která dítě porodila. Otcem je muž, který splňuje jednu ze zákonných domněnek otcovství.³⁸ Zde tedy je otcem muž, který splňuje domněnku manžela matky, dále domněnku založenou na souhlasném dobrovolném prohlášení otce, pokud na toto má souhlas matky.³⁹ Nakonec domněnku založenou na souloži v rozhodnou dobu.⁴⁰

Vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti začíná v momentě narození dítěte, musí být shodná s životní úrovní rodičů. Oba rodiče mají povinnost přispívat na výživu podle svých možností, schopností a majetkových poměrů a dítě má přitom právo podílet se na životní úrovni svých rodičů. Dítě má nárok na shodnou životní úroveň jako jí má rodič, který jí má vyšší.⁴¹

Za počátek vyživovací povinnosti, není svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů, ale jedná se o okamžik, kdy rodič neplní vyživovací povinnost, a to buď jen částečně nebo i v celém rozsahu, u nezletilých dětí tomu je až 3 roky zpětně.⁴²

Z citace ze zákona, která uvádí, že „*dítě má právo podílet se na životní úrovni rodičů*“ lze odvodit, že výživné není omezeno žádnou spodní či horní

³⁸KOVÁŘOVÁ Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4. Str. 34

³⁹RADVANOVÁ Senta. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7. Str. 52-55.

⁴⁰HRUŠÁKOVÁ Milana. KRÁLÍČKOVÁ Zdeňka. a WESTPHALOVÁ Lenka. *Rodinné právo. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9. Str. 171

⁴¹KOVÁŘOVÁ Daniela. *Rodina a výživné: vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4. Str. 34

⁴²Nález Ústavního soudu ze dne 15. února 2006, sp. zn. IV. ÚS 257/05.

hranicí. Toto tvrzení je často kritizováno a rodiče s nadměrnými příjmy jej mnohdy nechtějí akceptovat. Vyplývá z toho, že pokud má rodič nadměrné příjmy, která narůstají, bude pak narůstat i výživné na dítě, bez ohledu na to, jaké jsou jeho opravdové životní náklady či potřeby. Zde pak není přípustná argumentace povinné osoby, že vyměřené výživné je příliš vysoké a dítěti, potažmo rodiči, který má dítě v péči, pak zůstává případně nevyčerpaná částka, což je často dle povinného rodiče nepřipustné.⁴³

Soudní řízení o výživném na dítě, nemusí být ihned spojeno s budoucím rozvodem rodičů. V zákoně o rodině je uvedeno, že v případě, kdy spolu rodiče nežijí, upraví soud jejich vyživovací povinnost či schválí dohodu o výživném, kterou mezi sebou uzavřeli. Obdobný postup soudu bude i v případě, že rodiče spolu žijí, avšak jeden z nich neplní dobrovolně své povinnosti vůči nezletilému dítěti.

V případě určení rozsahu vyživovací povinnosti se přihlíží k tomu, který z rodičů o dítě pečuje a do jaké míry. V tomto případě se tedy zohledňuje to, jestli je rodič na rodičovské dovolené, jestli má z důvodu péče o nezletilé dítě zkrácen pracovní úvazek nebo je ze strany rodičů najata chůva nebo je k dispozici jiná osoba, která v péči o dítě vypomáhá. Jestliže rodiče žijí ve společné domácnosti, přihlédne se i k péči rodičů o tuto domácnost.⁴⁴

Jsou tři formy, jak určit péči o dítě a výši výživného. Jedná o ústní dohodu rodičů, písemnou dohodu rodičů a soudní rozhodnutí. Ústní dohoda je nejméně spolehlivým typem a mezi sebou ji mohou uzavřít pouze partneři, kteří nemají mezi spory. V písemné dohodě nejsou stanoveny žádné právní náležitosti, rodiče ji mohou sepsat samostatně, avšak z ní musí vyplývat jaký typ péče o dítě volí, jak se bude druhý rodič s dítětem stýkat a jaká bude výše vyživovací povinnosti. Podpisy na dohodě nemusí být úředně ověřeny. Ústní ani písemná dohoda není nijak soudně vymahatelná. Jediným vymahatelným způsobem je soudní rozhodnutí. I zde však můžou rodiče mezi sebou uzavřít dohodu, ke které

⁴³KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 35

⁴⁴KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 35

následně soud přihlédne nebo ji rovnou schválí. V případě, že dochází k rozvodu manželů, je nutné podat návrh na svěřením dítěte do péče, a to před samotným zahájením. Poté v rámci soudního řízení je stanovena i výše alimentů.⁴⁵

U uzavřené dohody mezi rodiče je nevýhoda ta, že může dojít ke změně poměrů. Jelikož pro každé výživné platí, že změní-li se poměry rozhodne soud i bez návrhu jinak Dohoda tedy platí jen tehdy, kdy poměry na straně dítěte, zákonného zástupce a povinné osoby trvají. V okamžiku změny může kterékoli ze stran iniciovat změnu dohody. V případě nezletilého dítěte je zapotřebí zohlednit změnu věku, školní nebo zdravotnické situace.

Existují případy, kdy i přes možnou shodu rodičů, bude zapotřebí rozhodnutí soudu, jedná se např. o situaci kdy jeden z rodičů potřebuje soudní rozhodnutí z důvodu přiznání sociálních dávek. U soudu je následně dítě zastoupeno orgánem sociálně-právní ochrany dětí.⁴⁶

V případě, kdy se rodiče na výživném nedohodnou nebo vyživovací povinnost rodič neplní dobrovolně, podá se návrh soudu. V tomto případě pak soud zkoumá důkazy, které jsou předloženy ze strany rodiče, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a případně i důkazy, které si sám soud vyžádá. Jelikož se jedná o řízení, které lze zahájit i bez návrhu, není soud omezen jen návrhy účastníků, ale často si důkazy opatřuje sám soudní cestou, např. žádá o zprávy zaměstnavatelů rodičů, od úřadu práce, ze školy, do které dítě chodí, případně i od dětského lékaře, kterého dítě navštěvuje.⁴⁷

Následně soud při určování výše výživného na dítě se přihlíží nejen k čistým příjmům rodiče, ale rovněž i k jeho majetkovým poměrům, např. vlastnictví nemovitosti, vozidla, peněžité obnosy na bankovních účtech. Zde se musí jednat o skutečný příjem rodiče, který se může lišit od hospodářského

⁴⁵Určení výživného – dohoda rodičů vs. soudní rozhodnutí. Výživné a alimenty v ČR | Legislativa, souvislosti, odpovědi [online]. [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.vyzivne.cz/urceni-vyzivneho-dohoda-rodicu-vs-soudni-rozhodnuti/>

⁴⁶KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 36

⁴⁷KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 37

výsledku podnikatele. Uplatnění daňového paušálu není skutečným příjmem rodiče.⁴⁸

K otázce splatnosti, lze výživné na nezletilé dítě žádat zpětně za maximální dobu tří let. V rozsudku či dohodě schválené soudem, je vždy uveden počátek splatnosti výživného. Nejčastěji je splatnost výživného v měsíčních dávkách, a to ke každému 1. nebo 15. dni v měsíci.

V případě, že má povinný rodič nadměrně vysoké příjmy, bývá rozděleno výživné na dvě části, ta první se posílá na běžný účet k rukám druhého rodiče na výživu dítěte a další část, kterou povinný rodič skládá na spořicí nebo stavební účet dítěte. Jelikož zákon hovoří, že tam kde to majetkové poměry povinného připouštějí, může se za odůvodněné potřeby dítěte považovat i tvorbu úspor.

Soud může rozhodnout i o tzv. tezuraci výživného, tedy rozhodnout o povinnosti složit peněžní částku pro výživné splatné v budoucnosti. Takto může soud rozhodnout např. v případě, kdy povinný obdrží jednorázovou vysokou částku a je obava, že jí povinná osoba ihned utratí.

Povinný rodič je povinen pravidelně a stále platit výživné, a to i přesto, že dítě u něj bude delší dobu pobývat, ku příkladu z důvodu prázdnin.⁴⁹

K výše zmiňovaným spoření pro dítě, lze uvést konkrétní příklad rozsudek okresního soudu města Prahy ze dne 2. 6. 2016 č.j. 28 Nc 36/2017, kde soud rozhodl ve prospěch nezletilých dvou dětí, kdy povinný musel zasílat částky 8 000 Kč a 7 000 Kč měsíčně k rukám matky a částky 1 300 Kč a 1 700 Kč měsíčně na spořicí účty nezletilých. Následně na základě podaného návrhu ze strany se s účinností od 1. 3. 2022 tyto částky zvýšily na 10 000 Kč a 9 000 Kč k rukám matky nezletilých a částky 1 500 Kč a 1 500 Kč na spořicí účty nezletilých, kdy tyto uvedené částky mají být splatné vždy do každého 15. dne v měsíci. Dále jelikož je v tomto případě stanovena střídavá péče, má matka k rukám otce

⁴⁸MENCNEROVÁ Kateřina. *Rozvod manželství*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-796-5. Str. 6

⁴⁹KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 38-39

nezletilých přispívat částkami 1 500 Kč a 1 500 Kč rovněž splatné do každého 15. dne v měsíci.⁵⁰

Při určování výše výživného na dítě se přihlíží nejen k čistým příjmům rodiče, ale rovněž i k jeho majetkovým poměrům, např. vlastnictví nemovitosti, vozidla, peněžité obnosy na bankovních účtech. Zde se musí jednat o skutečný příjem rodiče, který se může lišit od hospodářského výsledku podnikatele. Uplatnění daňového paušálu není skutečným příjmem rodiče.⁵¹

Dále soud zkoumá, zda se povinný nevzdal, a to bez důvodu výhodnějšího zaměstnání nebo jiného majetkového prospěchu nebo zbytečně nepodstupuje vysoká rizika. Rovněž zkoumá, jaké má rodič vzdělání, jaká je průměrná výše příjmu v daném oboru, stejně tak zkoumá i aktuální nabídky a poptávky na trhu práce vzhledem k jeho schopnostem a dosaženému vzdělání. Zohledňuje i skutečnost, zda má rodič vyživovací povinnost k dalším nezletilým dětem nebo pouze k jednomu dítěti. Zkoumá i potřeby dětí, zde se nejedná jen o jejich každodenní potřeby, ale i také výdaje související s jejich zdravotním stavem, zájmy a vzděláním. Čím je dítě starší, tím jsou jeho potřeby a náklady s tím související vyšší.

V neposlední řadě pak soud přihlíží i k majetkovým poměrům a příjmům nového přítele, kteréhokoliv z rodičů, pokud nový partner žije s rodičem ve společné domácnosti.⁵² Nelze při stanovení výživného zohledňovat splátky, leasingy a hypotéky, které povinná osoba pravidelně platí.⁵³

Ministerstvo spravedlnosti vydalo v roce 2022 nový manuál, který mimo jiné obsahuje tabulku pro určování výše výživného, která odpovídá aktuální soudní praxi a je možné se podle ní orientovat.⁵⁴

⁵⁰ Rozsudek okresního soudu *Praha* ze dne 28. 2. 2022 sp. Zn. 28 P 52/2016

⁵¹ MENCNEROVÁ Kateřina. *Rozvod manželství*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-796-5. Str. 6

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03

⁵³ Cízlová Denisa. *Stanovení vyživovací povinnosti u jednotlivých druhů péče o nezletilé děti* [online]. 2019 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-vyse-vyživovaci-povinnosti-u-jednotlivych-druhu-pece-o-nezletile-deti-109600.html>

⁵⁴ *Manuál pro práci s doporučenou tabulkou k určování výživného dětí* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 21.01. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporucujici-tabulka-vyživneho-a-manual-k-ni/>

Tabulka 1: Doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti pro stanovení výše výživného

Etapa	Věk dítěte (zpravidla)	Podíl výživného na příjmu povinného			
		1 vyživovací povinnost	2 vyživovací povinnosti	3 vyživovací povinnosti	4 vyživovací povinnosti
Předškolní věk	0–5 let	14 %	12 %	10 %	8 %
I. stupeň ZŠ	6–10 let	16 %	14 %	12 %	10 %
II. stupeň ZŠ⁵⁵	11–15 let	18 %	16 %	14 %	12 %
SŠ a vyšší vzdělávání	16 a více let	20 %	18 %	16 %	14 %
Kontrolní částka		Pevná spodní hranice	66 % z příjmu nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)	55 % z příjmu nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)	50 % z příjmu nebo pevná spodní hranice (podle toho, která částka je vyšší)

Zdroj: *Manuál pro práci s doporučenou tabulkou k určování výživného dětí* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 21. 01. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporucujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>

Ve shora uvedené tabulce lze vidět procentuální podíl výživného na příjmu povinného rozdělený dle jednotlivého věku dítěte. Kontrolní částka (poslední řádek tabulky) se využívá např. v případech, jestliže by vyživovací povinnost vzhledem k životní úrovni byla vysoká. Je tím myšlena ta částka, zůstávající povinnému zpravidla pro jeho individuální potřeby. Zároveň si lze v tabulce povšimnout, že s rostoucím věkem dítěte roste i doporučená výše výživného vzhledem k tomu, že se zvyšují potřeby dítěte.⁵⁶

⁵⁶Doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti. In: Portál Justice [online], 2021. [cit. 08.02.2024] Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporucujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>

Tabulka je dobře použitelná v případě jednoho dítěte. Pokud se jedná o výživné na dvě děti, nepoužije se pro každé dítě samostatně, ale užije se procentuální rozpětí stanovené pro starší dítě a součet výživného pro obě děti pak bude odpovídat horní hranici tohoto procentuálního rozpětí. Z praxe pak vyplývá, že maximální podíl příjmu rodiče, který připadá na výživné na děti se pohybuje okolo 30 až 35%. Často je pak u soudu řešen přivýdělek v podobě brigád ze strany, byť i nezletilého dítěte, avšak soud zastává názor, že dítě muselo obětovat svůj volný čas a investovat své síly, proto tyto příjmy nebývají moc zohledňovány při rozhodování o výživném.⁵⁷

Během vyživovací povinnosti může dojít ke změně poměrů a následně na to soud může bez návrhu změnit dohodu rodičů nebo jeho vlastní rozhodnutí. Toto zákon o rodině blíže nespecifikuje, ale musí se jednat o změny trvalejšího rázu. Ke změně může dojít jak na straně dítěte např. zdravotní stav, tak i na straně povinného rodiče, např. výrazné zlepšení jeho majetkových poměrů. Jistou roli v tomto hraje i uplynutí určité doby od prvního rozhodnutí soudu, kdy např. během pár let může k zásadním změnám vzhledem k jeho růstu a stárnutí, jde zde ku příkladu o nové ošacení vzhledem k jeho růstu, nové kroužky, přestup na novou školu, souhrn těchto věcí bude rovněž změnou poměrů.

V případě povinného rodiče se pak může jednat ku příkladu o snížení výživného z důvodu uzavření nového manželství a narození dalšího dítěte nebo došlo u něj k invaliditě či vážnému onemocnění nebo klesl jeho příjem. Zde soud zkoumá, z jakého důvodu povinnému příjem klesl, zda se dobrovolně nevzdal zaměstnání nebo jej v jeho silách dosahovat vyššího výdělku. Pokud je povinný podnikatel, soud zkoumá, zda jeho podnikání není přílišným rizikem. Žádá-li jeden z rodičů o zvýšení nebo snížení výživného, soud rozhodne tím způsobem, že změní původní výrok a s účinností od určitého data výživné upraví.⁵⁸

K povinnému, který je podnikatelem nebo osobou samostatně výdělečně činnou lze uvést konkrétní příklad, náleží Ústavního soudu ze dne 8.8.2017 pod

⁵⁷KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 42

⁵⁸MENCNEROVÁ, Kateřina. *Rozvod manželství*. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-796-5. Str. 6

sp. zn. I. ÚS 3094/16 uvedl, že „*jakkoli zjištění skutečného příjmu vedlejšího účastníka klade na soud zvýšené nároky oproti dokazování provedenému např. daňovým přiznáním, je nutno v zájmu řádného zjištění skutkového stavu vést dokazování takovým způsobem, aby byl prokázán skutečný příjem povinného, z něhož lze spravedlivě požadovat placení výživného, nikoli příjem vykázaný podle daňových a účetních předpisů.*“⁵⁹K této věci se následovně vyjádřil i Nejvyšší soud ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, Cpjn 204/2012, ve stanovisku uvedl, že nelze pohlížet na všechny výdaje uvedené v daňovém přiznání, u kterých zákon o dani z příjmu umožňuje snížit si o ně základ daně, jako na výdaje nezbytné k dosažení, zajištění a udržení příjmů povinného do té míry, aby po něm nebylo možné požadovat, aby místo těchto výdajů přednostně hradil náklady na vyživovací povinnost.⁶⁰

Konec vyživovací povinnosti na nezletilé dítě není jednoduché stanovit. Jelikož vyživovací povinnost končí až v moment, kdy je dítě schopno se samo žít. V případě studia následuje vyživovací povinnost až do 26. věku dítěte. Nejasnější cestou v momentě, kdy dítě ukončí studium a začne se samo žít je autoritativní soudní rozhodnutí, kdy tímto rozhodnutím se pak ukončuje vyživovací povinnost.⁶¹

3.5 Vyživovací povinnost vůči zletilému dítěti

Výživné je přiznáno jak nezletilému, tak i zletilému dítěti. Vyživovací povinnost dítěte je totiž ukončena až v momentě, kdy se dítě dokáže samostatně žít. Tudíž to neznamena, že vyživovací povinnost rodiče končí dovršením

⁵⁹Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. I. ÚS 3094/16

⁶⁰Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, Sp. zn. Cpjn 204/2012

⁶¹KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 44

18. roku věku dítěte, ale může trvat i následně poté, např. z důvodu studia na vysoké škole.

K uváděnému dovršení 18. roku dítěte je příslušné zmínit i to, že naše právní úprava určuje toto výživné již k rukám dítěte, nikoliv rodiče, jako to je v případě výživného na nezletilé dítě.⁶²

O způsobu určení výživného se stejně jako u nezletilého dítěte mohou dohodnout rodiče, dohoda nemusí být písemná ani schválena soudem. Jestliže se rodiče nedohodnou, tak návrh u soudu pak musí podat již plnoleté dítě samo, již za něj nesmí jednat rodič, který má dítě v péči. Dítě se totiž stává dnem 18. narozenin plnoletým a svéprávným a může rovněž rozhodovat o tom, se kterým z rodičů chce nadále žít nebo bude bydlet sám. Před soudem pak není dítě nikým zastoupeno.

I zde platí obecná ustanovení pro určení výživného, soud vychází z odůvodněných potřeb dítěte a ze schopností, možností a majetkových poměrů rodičů, rovněž zkoumá i to, zda by přiznání výživného nebylo v rozporu s dobrými mravy.

Výživné zletilé dítě nemůže žádat zpětně, je přiznáno ode dne podání návrhu soudu.⁶³

Zjištění finanční situace na straně povinného a zletilého dítěte je o něco složitější než u nezletilého. Je to z důvodu toho, že soud často reaguje na konstatování, že dítě je plnoleté a schopno se již samo živit, studování je již jen formalita a vydělává si na brigádách samo. Avšak jestliže se dítě soustavně připravuje na své budoucí povolání, je rodič povinen jej vyživovat.⁶⁴

I zde u zletilého dítěte platí obecná ustanovení, oba rodiče přispívají na výživu dle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Rovněž i pro

⁶²Výživné – kdo jej platí, v jaké výši, komu a jak. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí [online]. 2022 ÚMPOD [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/vyzivne-kdo-jej-plati-v-jake-vysi-komu-a-jak-dlouho>

⁶³KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 47-48

⁶⁴KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 48-49

výživné zletilému je možné využít výše uvedenou tabulku vztahující se na výživné u nezletilých. Jestliže to majetkové poměry rodiče dovolí, soud může rozhodnout kromě pravidelného výživného i o tvorbě úspor či spoření na bydlení.⁶⁵

Pokud povinná osoba včas neplní soudem stanovenou vyživovací povinnost, má oprávněná osoba právo na doplacení částky a dále má právo vyžadovat úrok z prodlení. Úrok z prodlení je uveden v ustanovení § 921 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, „*Po osobě výživou povinné, která je v prodlení s placením výživného, může osoba oprávněná požadovat zaplacení úroku z prodlení*“⁶⁶

Úrok z prodlení může požadovat jen v momentě kdy se jedná o peněžité plnění výživného, ne majetkového. Oprávněná osoba tedy může po povinném požadovat zaplacení úroku z prodlení, i když tuto možnost Nejvyšší soud ČR ještě před zavedením novely, zákon č. 460/2016 Sb., nepřipouštěl.⁶⁷ V jeho výroku byla uvedena již neúčinná věta, říkající, že pokud soud rozhoduje po 1.1.2014 o dlužném výživném, nemůže se k němu nárokovat i úroky z prodlení.⁶⁸

Úroky výživného mají shodná pravidla jako kterékoliv jiné úroky z prodlení, kdy jejich výše je tvořena součtem repo sazby ke dni vzniku prodlení, ke které se přičítá 8%.⁶⁹ Momentální repo sazba je dle České národní banky 6,25%.⁷⁰

Tyto úroky z prodlení se můžou určit soudně i do budoucna, umožňuje to novela zákona č. 296/2017Sb., díky které se budou nezaplacené výživné vždy automaticky zvyšovat o úroky. Zde pak prodlení nastává již dnem následujícím po dni splatnosti.⁷¹

⁶⁵KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 49

⁶⁶§ 921 zákona č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník* v platném znění

⁶⁷HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo. 2. vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9. Str. 265

⁶⁸Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2016, sp. zn. Cjpn 204/2012.

⁶⁹*Dlužné výživné a úroky z prodlení*. Vasevyzivne.cz [online]. 2022 [cit. 09. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/dluzne-vyzivne-a-uroky-z-prodleni/>

⁷⁰*Rozhodnutí bankovní rady ČNB Česká národní banka* [online] 2024 [cit 09.02.2024] Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/br-zapisy-z-jednani/>

⁷¹*Dlužné výživné a úroky z prodlení*. Vasevyzivne.cz [online]. 2022 [cit. 09. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/dluzne-vyzivne-a-uroky-z-prodleni/>

Dále v okamžiku, kdy jeden povinný nevyplácí výživné na dítě, je možné požádat o sociální dávku neboli náhradní výživné. Tuto dávku vyplácí Úřad práce ČR. Toto upravuje zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů, tento zákon nabyl účinnosti ode dne 1. července 2021. Jedná se o sociální dávku, která je vyplácena samoživitelům, v případě, že druhý rodič neplatí stanovené výživné nebo platí pouze část výživného. V tomto případě si ten, kdo má dítě v péči, může zažádat o náhradu výživného, která činí až tři tisíce korun českých měsíčně.⁷²

Žadatel o vyplacení náhradního výživného musí splnit několik podmínek. Mezi podmínky se řadí to, že výživné, které má povinný platit, musí být stanoveno soudním rozhodnutím nebo dohoda, kterou o výživném mezi sebou rodiče uzavřeli musí být soudem schválena. Dále, že vyživovací povinnost je směřována na nezaopatřené dítě, tím rozumíme dítě mladší patnácti let, v případě, že studuje, musí doložit potvrzení o studiu anebo je dítě vážným zdravotním způsobem omezeno a dítě musí mít trvalý pobyt v České republice. Nakonec je nezbytní, aby bylo zahájeno řízení o vymáhání výživného proti neplaticímu rodiči. V tomto případě nárok na náhradní výživné trvá i v případě, že takové řízení bylo v posledních čtyřech měsících pozastaveno z důvodu toho, že povinný rodič nemá žádný majetek.

Náhradní výživné je možné pobírat až 24měsíců, a to v případě, že povinný rodič svou povinnost neplní trvale, avšak musí rodič pečující o dítě každé čtyři měsíce dokládat úřadu práce dokumenty potvrzující, že jsou splněny všechny výše uvedené podmínky. Dávky jsou vypláceny měsíčních intervalech, zpětně za uplynulý měsíc, nejedná-li se o částky menší než sto korun.⁷³

Povinný rodič může tento návrh podat v případě uzavření manželství či narození dalšího dítěte, na které bude plnit vyživovací povinnost. Dále tak může učinit v případě snížení příjmu, toto musí prokázat.⁷⁴

⁷²Náhradní výživné. In: www.mpsv.cz [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2021, [cit. 08.02.2024]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nahradnivyzivne>

⁷³Náhradní výživné. In: www.mpsv.cz [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2021, [cit. 08.02.2024]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nahradnivyzivne>

⁷⁴KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 57

Změní-li se poměry ať už u zletilého dítěte či na straně povinného rodiče, je možné o změnu těchto poměrů podat žalobu k soudu. K tomuto často dochází v případě, že zletilé dítě začne studovat na vysoké škole, není stále schopno se samo živit a zpravidla mu díky tomu vzrostou náklady týkající se studia jako nákup potřebných materiálů ke studium, ubytování případně výdaje na dopravu apod. Podat návrh o změnu poměrů je možné i v případě, že došlo ke změně zdravotních poměrů.⁷⁵

Vyživovací povinnost zletilého dítěte zaniká, jak je již několikrát zmiňováno v okamžiku, kdy je schopno se živit samo. Zde se nejedná ihned o okamžik, kdy dítě úspěšně absolvuje střední či vysokou školu. Jelikož právě v momentě úspěšného absolvování vysoké školy dochází často k problematice uplatnění se ze strany dítěte na trhu práce. Z toho důvodu to ihned pro povinného rodiče nemusí znamenat ukončení vyživovací povinnosti. Dále může dojít k situaci, kdy zletilý zatají povinnému rodiči fakt, že je již výdělečně činný, jelikož jejich jediným kontaktem je moment zasílání výživného každý měsíc na účet zletilého. Zde mnohdy zletilý spoléhá na fakt, že spotřebované výživné se nevrací, pokud má pak povinný podezření podá žalobu soudu, který výsledkem zletilého zjistí pravdivou skutečnost. Nastávají i případy, kdy povinný přestane výživné hradit v okamžiku, kdy zjistí, že dítě již pracuje. Zde by byl však správný postup ten, že povinný rodič požádá soud o zrušení výživného.⁷⁶

U zletilého dítěte může dojít i k nepřiznání výživného, a to i přesto, že není schopno se samo živit. Je to v případě, že se dítě chová k povinnému rodiči tak moc negativně, že jeho chování je rozsahem i intenzitou natolik zásadní, že se jedná o jasnou neúctu k povinnému rodiči.⁷⁷ Zde následně soud zkoumá a zjišťuje, zda je namístě nepřiznat či odejmout výživné. Dále zkoumá, jaká je příčina tohoto netolerovatelné chování ze strany zletilého vůči povinnému rodiči a do jaké míry

⁷⁵KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 51.

⁷⁶KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 50-51.

⁷⁷Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24.04: 2006, sp. Zn. 10 Co 976/2005

za toto chování zapříčinil povinný rodič. Mezi nepřiznání nebo odnětím výživného a nevhodným chováním dítěte k rodiči musí být časová souvislost.⁷⁸

Pokud soud z výše uvedených důvodů výživné dítěti nepřizná, nepřechází tato povinnost na druhého rodiče ani na jiné předky. Dítě o tuto část výživného přichází. Dítě však může po čase požádat o určení výživného s odůvodněním, že uvedené důvody, pro které mu nebylo výživné přiznáno či již přetrvávající výživné odejmuto pominuli. Nepřiznáním výživného či odejmutím již probíhajícího výživného totiž obecná vyživovací povinnost rodiče k dítěti nezaniká, je pouze pozastavena na dobu, pro kterou je nemravné, aby rodič platil výživné na dítě.⁷⁹

3.6. Vyživovací povinnost neprovdané matce

V dnešní době je stále častější, že se dítě narodí mimo manželství. Právní úprava se tak snaží ochránit i těhotné ženy, ty, které nejsou vdané a nežijí s otcem dítěte, tedy nemohou se spolehnout na pomoc ze strany otce při zajištění dítěte.⁸⁰

Právo neprovdané matky či těhotné ženy je upraveno v ustanovení § 920 občanského zákoníku. U případu výživného neprovdané matce se otcovství určuje souhlasným prohlášením rodičů a je to vedeno v ustanovení § 779 občanského zákoníku, případně rozhodnutí soudu o ustanovení otcovství se pak jedná o § 783 občanského zákoníku. U těhotné ženy není otcovství žádným způsobem určeno, tudíž se jedná o pravděpodobného otce.⁸¹

Neprovdaná matka, těhotná žena mají nárok na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem. O toto může pravděpodobného otce požádat nejdříve

⁷⁸SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-512-2. Str. 125

⁷⁹SVOBODA, Karel. *Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekonstrukci soukromého práva*. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-512-2. Str. 126

⁸⁰NOVOTNÝ Petr. a kol. *Nový občanský zákoník. Rodinné právo*, 2. aktualiz. vydání. Praha: GradaPublishing, 2017. ISBN 978-80-271-0431-4, str. 89

⁸¹ŠMÍD Ondřej. a kol. *Výživné*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-196-0, str. 78–87

na počátku těhotenství, nejpozději však do dvou let od porodu dítěte. Návrh u soudu může podat kromě matky i případný otec, a to v případě, že s matkou nejsou schopny se dohodnout na výši příslušné částky. Ohledně požadavků mohou budoucí rodiče mezi sebou uzavřít dohodu, která nemusí být vedena písemně ani schválena soudem.⁸²

Při podání návrhu u soudu, musí matka doložit důležité skutečnosti a následně je i prokázat. Případě žaloby před narozením dítěte, musí dovodit důvody, které prokazují, že žalovaný je skutečně otcem dítěte. Matka vyčíslí náklady, které na dítě měla např. pořízení vybavy na dítě, pořízení těhotenských šatů, zdravotnických pomůcek, doprava do zdravotnického zařízení, pořízení kočárku, pomůcek pro péči o dítě, pleny apod. Tyto věci jsou žalovanými často napadnuté, kdy uvádějí, že je možné je pořídit levněji, proto je za vhodné přikládat i kopie o dokladů nakoupených věcí. Rovněž v žalobě matka uvede současnou finanční situace a výši výživného, kterou po otci požaduje. V případě, že je matka již na rodičovské dovolené uvede výši sociálních dávek.⁸³

Po porodu dítěte, pokud je žalovaný otec zapsán na matrice, jako otec dítěte, je situace při řešení výživného jednodušší. Zde se s otce pravděpodobného stává otec skutečný a při řízení soud zohledňuje částky, které otec matce dobrovolně doposud uhradil. Dále při řízení o výši výživného soud bere v potaz odůvodněné potřeby matky a majetkové poměry, schopnosti a možnosti otce. I v tomto případě soud zkoumá, zda se otec bez důležitého důvodu nevzdal výhodnějšího zaměstnání či majetkového prospěchu nebo zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. A i zde platí, že výživné nelze přiznat, pokud by to bylo v rozporu s dobrými mravy.⁸⁴

Výše výživného je značně individuální, jelikož záleží na počtu a hodnotě věcí, které byly matkou pořízeny. Úroveň výživného musí být podle zákona přiměřená. Avšak je za vhodné připomenout, že zákon pojednává o příspěvku na

⁸²DVOŘÁK Jan. ŠVESTKA Jiří. ZUKLÍNOVÁ Michaela. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7478-325-8. Str. 132

⁸³KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 73

⁸⁴KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 74

úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a porodem, ne o plné úhradě těchto nákladů. Zde soudy často uloží otci povinnost, aby uhradil polovinu nákladů, které matka předložila. Výše příspěvku by pak měla být taková, aby společně s financemi, kterými matka disponuje zajistili přiměřenou výživu, tedy aby byly pokryty všechny odůvodněné potřeby matky v přiměřeném rozsahu. Soud následně v řízení přihlíží nejen k vlastním příjmům matky, ale i k výnosům z majetku, pokud nějaký vlastní a dále i výnosu ze sociálních dávek. Zde lze předpokládat, že soudem přiznaný příspěvek, bude v každém období jiný, kdy matka pobírá plat, jiný v době, kdy již matka pobírá sociální dávky nebo rodičovský příspěvek a bude jiný v případě čerpání sociální podpory. Vždy však matka musí soudu doložit skutečné náklady.

Kromě již výše zmiňovaných příspěvků, má matka nárok požadovat o zajištění výživy dítěte po dobu mateřské dovolené. I zde musí matka uvést konkrétní požadovanou výši výživného. Toto však může požadovat pouze těhotná žena, pouze proti pravděpodobnému otci.⁸⁵

Splatnost výživného může matka po otci požadovat, aby platil předem. Na výživné má matka nárok nejdéle po dobu dvou let, tato doba může spadat jak do období matčiny těhotenství, tak i do období po porodu. Výživné se zpravidla určuje v pravidelných měsíčních dávkách, není zde však vyloučeno, aby příspěvek na výživu matky a výživné dítěti, určil soud na pevnou částku, jelikož výše uvedená omezená doba dvou let dovoluje sečíst dvou leté měsíční dávky. Tedy soud může v rozsudku stanovit dvě pevné částky s termínem splatnosti a může splatnost rozložit do několika splátek.⁸⁶

V případě, kdy matka požaduje pravidelné měsíční splátky, musí stanovit počátek doby splatnosti. Nelze žádat výživné za dobu před podáním žaloby. Právo na náhradu nákladů je promlčeno ve dvou letech ode dne porodu. V případě, kdy matka podá návrh soudu těsně před druhými narozeninami dítěte, je jí soudem přiznáno výživné na dobu dvou let. Uběhnutím druhých narozenin dítěte,

⁸⁵KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 75-76

⁸⁶KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 76-77

následným dalším měsícem zaniká právo žádat výživné za jeden měsíc, tudíž v okamžiku třetích narozenin dítěte, má matka právo pouze na výživné za dobu jednoho roku. Vyživovací povinnost otce, za něhož není matka provdána, má přednost před jinými druhy výživného. Nárok lze i přiznat proti rodičům otce, v případě, kdy nebyl schopen zcela dostát své vyživovací povinnosti nebo nemůže – li dostát požadované výši.⁸⁷

3.7. Vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery

Vyživovací povinnost mezi registrovanými partnery je upravena v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Registrované partnerství se týká stejnopohlavních párů, kteří v České republice mohou od roku 2006 toto partnerství uzavírat. I zde stejně jako v manželství, mají partneři vzájemná práva a povinnosti.⁸⁸

Dle zákona č. 115/2006 Sb., je registrované partnerství definováno jako *„trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem.“* Prvoplánově měla být právní úprava registrovaného partnerství vedena v občanském zákoníku, avšak nakonec byla vyčleněna do zvláštního zákona. I přes to, že tedy občanský zákoník registrované partnerství neupravuje, častokrát se o něm v ustanoveních zmiňuje, například ustanovení § 3020 občanského zákoníku uvádí, že ustanovení části první, třetí a čtvrté o manželství a o právech a povinnostech manželů, uplatňuje se obdobně i u registrovaného partnerství a práv a povinností partnerů.⁸⁹

⁸⁷KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 77

⁸⁸HRUŠÁKOVÁ Milana. KRÁLÍČKOVÁ Zdeňka. WESTPHALOVÁ Lenka. a kol.. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9, str. 129

⁸⁹HRUŠÁKOVÁ Milana. KRÁLÍČKOVÁ Zdeňka. WESTPHALOVÁ Lenka. a kol.. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9, str. 129-130

Registrované partnerství mohou uzavřít pouze osoby stejného pohlaví, dále ty osoby, kterým to zákon nezakazuje. Partneři nesmí být omezeni na svéprávnosti, musí být starší osmnácti let. Partneři nesmí mít uzavřené jiné stále trvající partnerství či manželství, rovněž nesmí být ve společném příbuzenském vztahu v přímé linii nebo v sourozeneckém vztahu.⁹⁰

Na základě ustanovení § 10 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství, mají partneři mezi sebou vyživovací povinnost. Vyživovací povinnost kromě za doby trvání partnerství může trvat i po skončení partnerství. Ustanovení o vyživovací povinnosti v zákoně o registrovaném partnerství od doby přijetí neprošly žádnou novelizací a na rozdíl od výživného mezi manžely jsou zde nějaké odchylky.⁹¹

Po uzavření registrovaného partnerství mají vůči sobě partneři vzájemnou vyživovací povinnost. Jejich hmotná a kulturní úroveň má být zásadně stejná. V případě, že by jeden z partnerů svou vyživovací povinnost dobrovolně neplnil a musela by se tato povinnost vymáhat soudně, jde stejně jako v případě manželů o klasické soudní řízení, a to za stejných podmínek, včetně určení výživného, zjišťování majetkových a osobních poměrů.⁹²

V případě řízení navrhovatel v žalobě uvede požadovanou částku, u ní musí prokázat, že se jedná o částku přiměřenou. Při rozhodování soud posoudí potřeby oprávněného, avšak i možnosti, schopnosti a majetkové poměry povinného. Rovněž zkoumá i to, jestli se povinný nevystavuje nepřiměřeným majetkovým rizikům, nevzdal se dobrovolně lépe hodnocené výdělečné činnosti či jinému majetkovému prospěchu. I zde soud zhodnotí, zda určení výživného není v rozporu s dobrými mravy, v takovém případě soud výživné oprávněnému nepřizná. Výživné je možné přiznat ode dne zahájení soudního řízení, právo na

⁹⁰DVOŘÁK Jan, ŠVESTKA Jiří, a ZUKLÍNOVÁ Michaela. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7478-937-3. Str. 172

⁹¹ŠMÍD Ondřej, a kol. *Výživné*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-196-0, str. 104–105

⁹²KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 82

něj se nepromlčuje, avšak může nastat promlčení jednotlivých opakujících se splátek.⁹³

Po zrušení partnerství mají vůči sobě bývalí partneři vyživovací povinnost, avšak její právní úprava je odlišná od situace u rozvedených manželů. Průběh sporného řízení je podobný jako u řízení mezi manžely, i zde je navrhovatel osvobozen od placení soudních poplatků. V tomto případě jsou však podmínky širší než podmínky rozvedených manželů.

V případě, že partnerství je zrušeno, může partner, který není schopen se sám živit, požadovat od druhého partnera, aby na základě svých možností, schopností a majetkových poměrů přispíval na přiměřenou výživu. Nedojde-li mezi partnery k dohodě, rozhodne soud o výživném na návrh jednoho z nich. Pro úspěšnost podaného návrhu postačí, aby bývalý partner nebyl schopen se sám živit. Od rozvedených manželů, je zde rozdílem to, že zákon neomezuje neschopnost sám se živit příčinou, související s partnerstvím. Tedy pro registrované partnerství platí to, že nárok na výživné mají v případě, že se jejich situace změní z jiného důvodu. Nárok partnerů je tedy širší než rozvedených manželů.

Doba poskytování výživného není nijak omezena. V případě změny poměrů jak u povinného, tak oprávněného, se mohou obrátit na soud a zažádat o změnu vyživovací povinnosti. Právo na výživné zanikne, pokud se obě strany dohodnou. Dohoda nemusí být písemná, písemná forma však poskytuje právní jistotu na rozdíl od ústní dohody.⁹⁴

I v případě registrovaného partnerství zná zákon právní úpravu sankčního výživného. Bývalý partner, nepodílející se na trvalém rozvratu společného vztahu a jemuž byla zrušením tohoto vztahu způsobena závažná újma, může soud proti druhému bývalému partnerovi až na dobu tří let od zrušení soužití výživné ve shodném rozsahu, v jakém by vznikla vyživovací povinnost, jestliže by toto partnerské soužití nebylo zrušeno. Zde je povinnost platit výživné určena

⁹³HRUŠÁKOVÁ Milana. KRÁLÍČKOVÁ Zdeňka. WESTPHALOVÁ Lenka. a kol., *Rodinné právo. 2. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9, str.133

⁹⁴KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 83

maximálně na tři roky, avšak musí žalující u soudu prokázat, že se na rozpadu partnerství nepodílel a že mu zrušením partnerství byla způsobena závažná újma.

Pro uvedené zde uvedené nároky platí, že vyživovací povinnost mezi bývalými partnery předchází vyživovací povinnosti dětí vůči rodičům. U registrovaných partnerů právo na výživné zaniká dnem smrti povinného, prohlášením partnera za mrtvého či uzavřením nového manželství či registrovaného partnerství ze strany bývalého partnera. Rovněž toto právo zanikne v den, kdy byla vyplacena jednorázová částka na základě písemné dohody mezi bývalými partnery.⁹⁵

3.8. Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými

Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými upravuje ustanovení § 910 občanského zákoníku, uvádí, že předci i potomci mají vůči sobě navzájem vyživovací povinnost, kdy tato povinnost platí vždy pro toho příbuzného, který je v bližším příbuzenském vztahu k oprávněnému. V případě, že je v daném více příbuzných vůči oprávněnému, vyživovací povinnost každého z nich odpovídá poměru jejich možností, schopností a majetkových poměrů.⁹⁶

Toto výživné lze přiznat pouze v případě, že se příbuzní nejsou schopni žít sami. V okamžiku určení výše výživného se rozhoduje na základě odůvodněných potřeb a majetkových poměrů oprávněného vůči možnostem, schopnostem a majetkovým poměrům povinného. Dále jakožto i v předešlých družích výživného soud zkoumá, zda se povinný nevzdal bez důležitých důvodů výhodnějšího zaměstnání, výdělečné činnosti nebo majetkového poměru, případně jestli nepodstupuje nepřiměřené majetkové riziko. Rovněž se přihlíží

⁹⁵KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 83-84

⁹⁶§910-§914 *Občanský zákoník: změny občanského zákoníku od ... : rejstřík : redakční uzávěrka ...* ÚZ. 2012-. Ostrava: Sagit, 2012-. ISBN 978-80-7488-308-8. Str.97

i k tomu, jestli povinný osobně a v jaké míře, pečuje o oprávněnou osobu, případně i o rodinnou domácnost.

V momentě, kdy soud zjistí, že je v možnostech všech povinných platit výživné v poměrné výši, tak výrok soudu bude obsahovat větu, která bude ukládat příslušné povinnosti zvlášť jednotlivým osobám. Bude tím tak z toho důvodu, aby rozsudek byl vykonatelný i proti jednotlivé osobě.⁹⁷

⁹⁷KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 80

4. Neplnění vyživovací povinnosti

V případě, že povinná osoba neplní vyživovací povinnost vůči oprávněné osobě, tedy neplní ve lhůtě a dobrovolně v souladu s pravomocným soudním rozhodnutím, nastávají důsledky spojené s neplněním.

Důsledky jsou poté buďto občanskoprávní, mezi které řadíme soudní výkon rozhodnutí a výkon rozhodnutí za pomoci exekutora. Dalším důsledkem jsou důsledky trestněprávní.⁹⁸

4.1 Právní kvalifikace

V případě neplnění vyživovací povinnosti se může jednat, jak o úmyslné, tak i nedbalostní jednání. V trestním zákoně č. 86/1950 Sb., je toto konání uvedeno do skutkové podstaty zanedbání povinné výživy vedené v ustanovení § 210, poté je toto vedeno v ustanovení § 213 v zákoně č. 140/1961 Sb.

Po vydání nového trestního zákoníku došlo ke zpřísnění právní úpravy. Nový trestní zákoník zpřísnil zkrácení trestněprávní doby na neplacení výživného, zvýšil trestní sazby a upravil užití vyšší trestní sazby u recidivy. Zpřísněním trestních sazeb za zanedbání povinné výživy nijak nebylo odsouzených. Z toho důvodu byla zákonem č. 390/2012 Sb., měnící zákon č. 40/2009 Sb., navrácena původní skutková podstata, výjimkou však byly změny ve zkrácení trestněprávní relevantní doby na neplacení výživného. Zákon č. 390/2012 Sb., stanovuje, že nepodmíněný trest odnětí svobody, by měl být užit jakožto poslední prostředek

⁹⁸KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 108

v okamžiku, že pachatele nelze napravit jiným způsobem nebo vyžaduje-li to ochrana společnosti.⁹⁹

V ustanovení § 196 je uvedeno, kdo neplní zákonem danou vyživovací povinnost, byť jen z nedbalosti po dobu delší čtyř měsíců, bude odsouzen trestem odnětí svobody, a to až na dobu jednoho roku. Tímto naplní skutkovou podstatu činu zanedbání povinné výživy. Stejně tak bude odsouzen ten, kdo se úmyslně vyhýbá své povinnosti vyživovat či zaopatřovat. Trest za tento čin je stanoven odnětím svobody na dvě léta. Ten, kdo uvedenými činy přivede oprávněnou osobu do nebezpečí nouze bude odsouzen na šest měsíců až tři léta.¹⁰⁰

„Příklady, které mohou vést k trestnímu stíhání za úmyslné vyhýbání se plnění vyživovací povinnosti

- a) Odsouzený ve výkonu trestu odmítá pracovat, ačkoli je mu práce nabízena,
- b) nezaměstnaný odmítne práci nabízenou mu Úřadem práce,
- c) pracovník je kvůli absencím nebo alkoholu vyhozen z práce a poté nikde nepracuje,
- d) rodič se nechává živit svými rodiči nebo partnerem, s nímž bydlí,
- e) rodič se bez důvodu vzdá majetkového prospěchu, například daruje byt nebo prodá firmu pod cenou.“¹⁰¹

Přesto, že se povinný nestýká s dítětem, z důvodu bránění styku či špatné dohody mezi rodiči, nemá povinný pravomoc přestat plnit vyživovací povinnost. Z toho důvodu, se nevylučuje odpovědnost za uvedený skutek neplnění vyživovací povinnosti.¹⁰²

Tabulka 2: Osoby vykonávající trest odnětí svobody dle ustanovení § 196 zákona č. 40/2009 Sb., za rok 2022

⁹⁹ *Analýza aktuálních otázek výživného* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 22. 02. 2023]. Dostupné z: https://vyzivne.justice.cz/wp-content/uploads/2022/09/Analiza_Vyzivneho.pdf

¹⁰⁰ § 196 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v platném znění

¹⁰¹ KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 117.

¹⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. 5 Tdo 123/2013.

Trestný čin	muži	ženy	Celkový počet osob
Zanedbání povinné výživy	996	186	1182

Zdroj: *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022* [online]. Praha: odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2022 [cit. 20.02.2024]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>

Dle ustanovení § 196a je možné za zanedbání povinné výživy uložit trest odnětí řídičského oprávnění. Trest bývá uložen v případě, že jsou k tomu dány oprávněné důvody v podobě maření nebo ztěžování povinnosti.¹⁰³

4.2 Naplnění skutkové podstaty trestné činu zanedbání povinné výživy

Pokud povinná osoba neplatí ve stanovené době stanovené výživné po dobu minimálně čtyř měsíců, naplňuje tak skutkovou podstatu trestného činu, jak úmyslně, tak i z nedbalosti. V tomto případě je pak na povinného možné podat trestní oznámení prostřednictvím Policie ČR nebo státního zastupitelství. Podáním trestního oznámení se osoba domůže jen trestněprávních následků. V okamžiku, kdy osoba chce řešit i dlužné výživné je vždy za vhodné zahájit i exekuční řízení.¹⁰⁴

¹⁰³ § 196a zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v platném znění

¹⁰⁴ *Trestní oznámení pro neplacení výživného*. Vasevyzivne.cz [online]. [cit. 20. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/trestni-oznameni-pro-neplaceni-vyzivneho/>

5. Sankce za neplnění vyživovací povinnosti

Sankce za neplnění vyživovací povinnosti je v českém právu řešena prostřednictvím sankcí, které mají za cíl zajistit, aby povinný splnil svou povinnost poskytovat finanční podporu osobě, která má na ni nárok. Tyto sankce pak mají za úkol zajistit, aby povinný dodržoval svou vyživovací povinnost a zajistil tak finanční stabilitu a zabezpečil osobu, která má na výživné nárok.

5.1. Srážka ze mzdy

Srážkou ze mzdy nebo příjmu rozumíme, že z čistého příjmu povinného nebo jiných pravidelně vyplácené sumy (důchodu, renty, stipendia, podpory v nezaměstnanosti, peněžité pomoci v mateřství aj.) bude odečtena minimální suma, kterou nelze odečíst, kdy zbytek částky je užit na zaplacení dluhů. V případě, že se nejedná o dlužné výživné, ale o opakovaně strhávané částky, výsledkem je výkon rozhodnutí příkaz pro plátce mzdy nebo jiných příjmů, aby nejdříve bylo sraženo výživné a bylo zasláno oprávněnému a následně poté byla vyplacena povinnému zbylá částka. Do čistého příjmu jsou započítávány rovněž i čisté odměny za vedlejší činnost, avšak se nezapočítávají částky poskytované na úhradu nákladů spjatých s pracovním výkonem.¹⁰⁵

5.2 Exekuce

Kromě soudního výkonu rozhodnutí, může oprávněný k vymáhání dlužného výživného využít i exekuci. Oba způsoby, tedy jak soudní výkon rozhodnutí, tak exekuce, mají určité výhody i nevýhody. Za nevýhodu u soudního

¹⁰⁵KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekonstrukci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 109

výkonu rozhodnutí lze uvést to, že oprávněný je povinen zvolit způsob výkonu rozhodnutí a stanovit i majetek, ze kterého bude následně jeho pohledávka stržena. V tomto případě je tedy vyžadována větší aktivita oprávněného. V případě exekuce je zde riziko, že oprávněný bude hradit náklady exekuce v okamžiku, kdy povinný bude nemajetný.

V případě exekuce, rozhoduje sám exekutor, jaký bude zvolen způsob pro vymáhání dlužné částky, oproti tomu u výkonu rozhodnutí, rozhoduje o způsobu oprávněný. Exekutor tak není omezen návrhem oprávněného a může tak aktivně vyhledávat majetek povinného a neřeší pouze majetek, který byl určen oprávněným.¹⁰⁶

Úkony exekutora jsou upraveny zákonem č. 120/2001 Sb, exekučním řádem.

Podle § 58 exekučního řádu může exekutor provést exekuci jen způsoby uvedenými v tomto zákoně. Majetek je zajištěn pro účely exekuce pouze v takovém rozsahu, aby byl dostatečný k uhrazení dlužné částky, včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným během exekuce a dále k pokrytí předpokládaných nákladů oprávněného a nákladů spojených s provedením exekuce.¹⁰⁷

§ 59 exekučního řádu se týká provedení plnění prostřednictvím exekutora, „*Exekuci ukládající zaplacení peněžité částky lze provést*

- a) *srážkami ze mzdy a jiných příjmů,*
- b) *příkázáním pohledávky,*
- c) *prodejem movitých a nemovitých věcí,*
- d) *postižením závodu,*
- e) *správou nemovité věci,*

¹⁰⁶Analýza aktuálních otázek výživného [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, [cit. 15. 02. 2024].

Dostupné z: https://vyzivne.justice.cz/wpcontent/uploads/2022/09/Analyza_Vyzivneho.pdf

¹⁰⁷§ 58 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů v platném znění

f) *pozastavením řidičského oprávnění.*¹⁰⁸

Soudní exekutor může vydat exekuční příkaz k pozastavení řidičského oprávnění jen tehdy, pokud se v exekuci vymáhá nedoplatek výživného na nezletilé dítě nebo zletilé do věku 26 let dítěte. Zletilé dítě se musí soustavně připravovat studiem na své budoucí povolání. Toto upravuje ustanovení § 71a zákona č. 120/2001 Sb.

Tento příkaz se pak doručí orgánu, vedoucí registr řidičů podle zvláštního právního předpisu, dále oprávněné osobě a povinnému. Orgánu, však nesmí být doručen dříve než povinné osobě. Dnem doručení příkazu povinné osobě, se mu pozastaví řidičské oprávnění udělené podle zvláštního právního předpisu. Po dobu pozastavení, pak povinný nesmí řídit motorová vozidla. Exekuční příkaz pozastavení řidičského oprávnění pak soudní exekutor zruší v případech, kdy povinný prokáže, že řidičské oprávnění nezbytně potřebuje k uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, dále pak pokud povinný zaplatí nedoplatek výživného na nezletilé nebo zletilé dítě a v případě kdy povinný zaplatí pohledávku za náhradní výživné podle zákona č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě. Zrušení tohoto příkazu poté exekutor oznámí orgánu, vedoucí registr řidičů.¹⁰⁹

5.3 Účinná lítost

Trestní zákoník nezastává pouze represivní neboli sankční charakter. Další rolí trestního zákoníku je role výchovná, tlak na dodržování povinností. Výchovná role v trestním zákoníku je ustanovení § 197 účinné lítosti. Podle tohoto

¹⁰⁸§ 59 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů v platném znění

¹⁰⁹Další způsoby provedení exekuce [online] Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2024 [cit. 20. 02. 2024]. Dostupné z: <https://exekuce.justice.cz/prip-dalsi-zpusoby-provedeni-exekuce/>

ustanovení, trestní odpovědnost zaniká, jestliže trestní čin neměl nepříznivé následky a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně začal vyhlašovat rozsudek. Rozumíme tím to, že pokud povinný neplatil výživné na své dítě, např. po dobu dvou let a dojde tak až k soudnímu jednání, bude stačit, že dlužnou částku povinný uhradí v plném rozsahu během hlavního líčení. V okamžiku, kdy se toto stane, je to posuzováno jako účinná lítost a trestní stíhání povinného je zastaveno.¹¹⁰

¹¹⁰KOVÁŘOVÁ Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praktik (Leges). Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 118

6. Zaniknutí vyživovací povinnosti

Pokud vyživovací povinnost není zavázána určitou dobou a jestliže v takovém případě byla uložena soudním rozhodnutím, tak i v případě změny poměrů samovolně nekončí. Povinná osoba se má sama zajímat, zda podmínky, za kterých byla vyživovací povinnost uložena, pořád trvají a nedošlo k nějaké změně. Pokud tomu tak není, je potřeba z jeho strany zahájit soudní řízení ve věci ukončení jeho vyživovací povinnosti.¹¹¹

Povinný se může dostat do situace, kdy s oprávněnou osobou nemá kromě zasílání měsíčních částek výživného žádný osobní kontakt. V tomto případě, kdy se neví, zda již dítě není osobou samostatně výdělečně činnou, je možno z důvodu podezření na tuto skutečnost podat u soudu žalobu. Soud je schopen zjistit situaci věci.

Při zániku vyživovací povinnosti u dětí, je nutné posoudit moment, kdy se dítě může žít samo.¹¹²

U dítěte může nastat i okamžik, kdy vyživovací povinnost nikdy nezanikne, např. z důvodu invalidity. V tomto případě pak záleží kromě stupně postižení i na rozhodnutí soudu nebo na termínu ukončení vyživovací povinnosti v uvedeném v již vydaném rozsudku. Vyživovací povinnost může zaniknout i dříve, i když dítě ještě není schopno se samo žít, a to v důsledku uzavření manželství. Zde poté vyživovací povinnost přechází na manžela oprávněné osoby.¹¹³

¹¹¹KOVÁŘOVÁ Daniela. *Abeceda rodinného práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právo prakticky. ISBN 978-80-7598-711-2. Str. 185.

¹¹²ŠMÍD, Ondřej a Radka VACOVÁ. *Výživné*. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-196-0. Str. 55-56.

¹¹³*Výživné na zletilé dítě*. Vasevyzivne.cz [online]. [cit. 20.02.2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/vyzivne-na-zletile-dite/>

7.Řízení o výživném

Všechny řízení o určení výživného je nutné určitým způsobem zahájit. Řízení je započato podáním návrhu k určení výživného, tento návrh se podá u příslušného okresního soudu. Návrh je podán v případě, že se účastníci nedokáží dohodnout mimosoudní cestou a nedokáží tak mezi sebou uzavřít dohodu o výživném. Podaný návrh pak musí obsahovat určité náležitosti. Těmi jsou, adresa okresního soudu, ke kterému je návrh adresován, údaje k osobě navrhovatele, dále údaje a proti komu tento návrh směřuje, informace k věci, týkající se návrhu, dále nastínění důležitých skutečností společně s tímto jsou k návrhu přiloženy důkazy, nakonec je v návrhu uveden datum podání návrhu a podpis žadatele. V případě řízení výživného na nezletilé či zletilé dítě jsou osvobozeny od soudního poplatku. Návrh k soudu pak lze podat jak v listinné, tak i v elektronické podobě.¹¹⁴

Při řízení se soud pokaždé snaží o řešení situace ve smíru. Za vhodné je i mnohdy využití mediální služby, která může poskytnout odbornou psychologickou pomoc a rovněž umožňuje maximálně na dobu 3 měsíce přerušit řízení. Tyto služby lze doporučit účastníkům v přípravném řízení.

Řízení se zahajuje přednesením návrhu navrhovatelem. Je zapotřebí, aby se k věci vyjádřili všichni účastníci probíhajícího řízení. Na základě toho pak soudce provede shrnutí skutkových zjištění a následně provede dokazování.

Soud následně sám zjišťuje skutkový stav věci v rámci dokazování, důkazy však mohou předkládat i účastníci. Typickými důkazy jsou informace o příjmu od zaměstnavatele, v případě zletilého dítěte potvrzení o studiu, nebo účty a faktury za zdravotnické a jiné potřeby. Řízení o výživném je pak zakončeno závěrečnými řečmi, a nakonec pak vynesení rozsudku.¹¹⁵

¹¹⁴Návrh na zahájení řízení o určení výživného [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 25. 02. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/navrh-na-urceni-vyzivneho/>

¹¹⁵Průběh řízení o výživném [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 25. 02. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/prubeh-řízení/>

Rozsudek, který stanovuje plnění vyživovací povinnosti je pak předběžně vykonatelný. Pravomocným se následně stává až v momentě doručení účastníkům tohoto řízení, v tomto okamžiku již není možné se proti němu odvolat. Odvolat se rovněž není možné v momentě rozsudku o schválení dohody rodičů soudem. Každý rozsudek musí obsahovat poučení o právu na odvolání.

Odvolání lze v 15denní lhůtě podat soudu, který o výživném rozhodl se všemi povinnými náležitostmi. K těmto povinným náležitostem patří informace o soudu, ke kterému je odvolání adresováno, jaká osoba podává odvolání, jaké věci se toto týká, v jakém rozsahu toto rozhodnutí napadá, důvod a návrh odvolání. Odvolání je zakončeno datem a podpisem.¹¹⁶

Ve věci, kdy se řízení týká nezletilých dětí, soud ustanoví opatrovníka, často se jedná o sociálního pracovníka sociálně-právní ochrany dětí. Je tomu tak z důvodu zabránění střetu zájmů mezi dětmi a rodiči. Toto zastoupení je ustanoveno v § 469, který uvádí, že *„Dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého soud pro řízení jmenuje. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla orgán sociálně-právní ochrany dětí“*¹¹⁷

Po doručení usnesení se jako první prošetří rodinné prostředí nezletilého dítěte a dále pak se provede i návštěva domácnosti opatrovníkem. Poté se vydá zpráva, která je určena soudu, tato zpráva obsahuje informace o předmětu řízení, návrhy obou stran rodičů a informace o výchovném prostředí, ve kterém nezletilé dítě žije.¹¹⁸

¹¹⁶ *Odvolání*. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 25. 02. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/odvolani/>

¹¹⁷ § 469 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních v platném znění

¹¹⁸ KOVÁŘOVÁ, Daniela. *Vyživovací povinnost po rekodifikaci*. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9. Str. 96-97.

8.Porovnání výživného s Rakouskem

V této kapitole jsou výživné a podmínky výživného v České republice stručně srovnány s výživným v Rakousku. Tato země byla zvolena z toho důvodu, že se jedná o jednu ze sousedních zemí České republiky.

Výživné má za úkol pokrýt nezbytné a obvyklé materiální potřeby oprávněného, nejedná se tedy jen o potraviny, ošacení a bydlení, ale i o zdravotní péči, vzdělávání a koníčky. Vyživovací povinnost tedy je platit tomu odpovídající výživné. Výživné, která má povinná osoba platit, je závisle na konkrétních potřebách oprávněného a na schopnosti povinného toto výživné platit. V Rakousku se vyživovací povinnost vztahuje na rodiče vůči dětem a vnoučatům, dětí vůči rodičům a prarodičům, a nakonec mezi manžely a registrovanými partnery.

U vyživovací povinnosti vůči dětem není stanovena žádná věková hranice. Zde mají nárok, dokud nejsou schopny se živit samy. Rozdílem u nezletilého a zletilého dítěte jsou rozdílné podmínky výkonu rozhodnutí.

Nárok na výživné se vymáhá soudním řízením. U manželů či registrovaných partnerů se při sporném občanskoprávním řízení se tento nárok vymáhá formou žaloby. U soudu se pak rozhodne po dokazování rozsudkem. V souvislosti s tím nebo v řízení o rozvodu či rozluce manželství mohou požádat o prozatímní rozhodnutí o dočasném výživném, zde se pak jedná o tzv. osvědčovací řízení. U dětí, je jedno zda se jedná o zletilého či nezletilého se jedná o nesporné řízení. Rozhodnutí vydává poručníkový soud, vysoký úředník rakouské justiční společnosti s pravomocí vynášet rozsudky. I zde může dítě zažádat o prozatímní rozhodnutí o dočasném výživném. Soud pak rozhodne v osvědčovacím řízení. Nezletilé dítě může zažádat i mimo řízení o dočasné výživné. Stejně tak jako v České republice může návrh na výživné za nezletilé dítě podat jeho zákonný zástupce.

Výživné je pak upraveno právními předpisy, a to v ustanovení § 114 rakouského zákona o soudní příslušnost, dle kterého má poručníkový soud

pravomoc rozhodovat o výživném na nezletilé osoby. Nároky na výživné, které uplatňují jiní příbuzní ve vzestupné či sestupné linii je pak příslušný obecný soud, který je v místě pobytu či obvyklého bydliště oprávněné osoby. Dle ustanovení § 76a zákona o příslušnosti soudů, řízení o výživném mezi manžely a registrovanými partnery má na starosti soud, u něhož probíhá rozvod či rozluka manželství. Pokud žádné takové řízení neprobíhá, příslušnost soudu pak závisí na místě obecné soudní příslušnosti odpůrce, toto je uvedeno v ustanovení § 65 až § 71 zákona o příslušnosti soudů.

Soud stanovuje výživné v podobě peněžitého plnění. Rodič, který se má dítě ve své péči, stará se tak o domácnost, ve které toto dítě žije. Druhý rodič má povinnost platit výživné.

Tabulka 3: Procentuální podíl z čistého měsíčního příjmu povinného rodiče

Děti do 6let	16 %
Děti ve věku 6 až 10 let	18 %
Děti ve věku 10 až 15 let	20 %
Děti starší 15 let	22 %

Zdroj: *Vyživovací povinnost, Rakousko* [online] 2024 [cit. 11. 03. 2024] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/47/CS/family_maintenance?AUSTRIA&member=1

Ve shora uvedené tabulce je znázorněn procentuální výpočet vytvořený jako vodítko judikaturou, kdy povinná osoba musí zaplatit určitý procentuální podíl ze svého čistého měsíčního příjmu. Pokud má povinná osoba platit na více než jedno dítě, tak se procentní body odečítají následovně: 1 % za každé další dítě do 10 let jeho věku, 2 % za každé další dítě nad 10 let a 0 až 3 % za manžela, mající nárok na výživné, v závislosti na vlastním příjmu manžela.

Na základě judikatury musí mít výživné stanovenou horní hranici zvanou jako „hranici luxusu“, ta se stanovuje jako dvoj až trojnásobek částky životního minima. Částka životního minima je každý rok valorizována od 1. 1. 2023 připadá na dítě částka podle následující tabulky.

Tabulka 4: Částka životního minima na dítě

Věk	od 0 roků	od 3 let	od 6 let	od 10 let	od 15 let	od 19 let od roku 2022 – od 20 let
1.1.2023 – 31.12.2023	320	320	410	500	630	720
1.1.2022 – 31.12.2022	290	290	370	450	570	650
1.7.2021 – 31.12.2021	219	282	362	414	488	611
1.7.2020 – 30.6.2021	213	274	352	402	474	594
1.7.2019 – 30.6.2020	212	272	350	399	471	590

Zdroj: *Vyživovací povinnost, Rakousko* [online] 2024 [cit. 11. 03. 2024] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/47/CS/family_maintenance?AUSTRIA&member=1

Výživné na manžela či registrovaného partnera v době manželství nebo za trvání registrovaného partnerství, závisí i na schopnosti povinného platit výživné a dále na potřebách oprávněného a stanovuje se vždy zvlášť. Výživné strany s nižším příjmem je vypočteno tak, že se od 40 % rodinného příjmu odečte vlastní příjem navrhovatele. Pokud nemá vlastní příjem a stará se o domácnost, má nárok na jednu třetinu čistého příjmu živitele rodiny. Nutno zde zohlednit i další povinnosti spojené s péčí, to se provádí odečtením procentních částek.

Výživné je po rozhodnutí vypláceno oprávněné osobě u osoby nezletilé pak jejímu zákonnému zástupci či opatrovníkovi. Je placeno vždy předem na začátku příslušného měsíce.

Pokud povinný vyživovací povinnost neplní, může rozhodnutí výživného v souladu s obecnými pravidly vymáháno. Povinné osobě, která je dlužníkem výživného musí být zanechána základní částka, shodná životnímu minimu. Dle § 219b rakouského exekučního řádu, v případě exekuce u výživného má zůstat

povinnému aspoň 75 % životního minima. Z rozdílu musí být zaplacený všechny pohledávky na výživném, bez ohledu na pořadí priority závazku stanoveného uvedených pohledávek a s úměrou k aktuálnímu výživnému. Oprávněný k výživnému má přednost před jinými oprávněnými osobami. Neuhrazené pohledávky, přiznány vykonatelným rozhodnutím jsou promlčeny ve lhůtě 30 let. V případě vymáhání pohledávek výživného, nejsou stanoveny žádné zvláštní promlčecí lhůty.

V okamžiku, kdy povinný rodič neplatí pravidelně nebo vůbec výživné, může druhý rodič, který má dítě v péči u soudu podat žádost o zálohu na výživné, na základě, které pak tuto zálohu může zaplatit stát. Nárok na tuto zálohu má v případě, že má obvyklé bydliště v Rakousku, je rakouským občanem, občanem jiného členského státu EU/EHP nebo pokud je bez státní příslušnosti nebo nežije ve stejné domácnosti s povinnou osobou. Záloha na výživné je přiznána od počátku měsíce, kdy je podaná žádost, nejdéle na dobu pěti let. Platba je prováděna vrchním soudem v první den každého měsíce dopředu k rukám oprávněné osoby.¹¹⁹

¹¹⁹ *Vyživovací povinnost, Rakousko* [online] 2024 [cit. 11. 03. 2024] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/47/CS/family_maintenance?AUSTRIA&member=1

9. Úvahy de lege ferenda

Důležitou součástí této práce je zamyslet se nad úvahou de lege ferenda. Zhodnotit současné právní normy, úvaha de lege lata, které se týkají problematiky vyživovací povinnosti, ale zamyslet se i jaké by právo mělo a mohlo v budoucí době být.

Za nedostatek po zpracování této práce a s přihlédnutím k mému okolí, vidím jako jeden z velkých problémů v určování výše výživného. Je za vhodné uvést, že je dobře, že každý případ výživného je posuzován soudy individuálně, je toto konečný verdikt někdy nespravedlivý, například s přihlédnutím k osobní zkušenosti, kdy nezletilé dítě bylo dáno do výhradní péče matky a otec i svěřen do péče nijak neprojevoval zájem, nijak se s dítětem nechce stýkat a o jeho výchovu rovněž nejeví žádný zájem a jako jedinou povinnost má pak otec v zasílání alimentů v pravidelných měsíčních částkách. V takovém případě, by pak měla být možnost požádat o zvýšení alimentů z důvodu neprojevení žádného zájmu o dítě. Zde výchova je totiž na bedrech pouze jediného rodiče a musí tak rodič svou práci a pracovní dobu přizpůsobit péči o dítě a může případně přicházet i o příjem a zároveň musí hradit veškeré mimořádné výdaje, jako např. výdaje za léky, pokud je dítě nemocné, výdaje spojené se vzděláním či mimoškolní aktivity a případně třeba i školní výlety apod. Avšak by se v takové věci muselo i posoudit, zda druhý rodič se o dítě skutečně nezajímá nebo je mu v plnění rodičovské odpovědnosti bráněno.

Dle mého dalším nedostatkem jsou sankce za neplacení výživného a případná doba, po kterou povinný rodič toto výživné nemusí hradit, kdy následně po uplynutí doby čtyř měsíců, kdy povinný uhradí pouze část stanovené částky, se k tomuto přihlíží jako by výživné uhradil nebo se o jeho uhrazení snažil. Opětovně by zde mělo být více posuzováno a zkoumáno, zda povinný skutečně po celou dobu částku uhradit nemohl a z jakého důvodu a následně při uhrazení jen části se skutečně snažil o uhrazení nebo jen uhradil nějakou malou částku, aby si tuto povinnost odbyl a dále by se v této věci mělo i zaobírat tím, zda se i přes to, že povinný výživné nezaplatil zajímal o své dítě či nikoliv.

Rovněž lze poukázat na problém v tématu sankčního výživného, je zákonem stanoven pouze jako důvod to, že způsobenou újmu na straně rozvedeného manžela, který rozvod nezapříčinil a neprojevil k němu souhlas. Zde by se toto mohlo rozšířit i o případy, kdy byl například spáchán některý z trestných činů ze strany jednoho manžela proti druhému, např. některý trestný čin proti životu nebo zdraví. Myslím si, že v tomto případě by to pak mohlo působit vůči tomu kdo čin spáchal represivně. Společně s tím, by pak musely být upraveny lhůty, ve kterých by šlo sankční výživné nárokovat.

10. Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo seznámit s právní úpravou vyživovací povinnosti a s tím spojenou i problematiku zániku manželství či registrovaného partnerství.

Provedla jsem analýzu současné právní úpravy, kterou jsem následně rozeepsala do jednotlivých kapitol práce.

V bakalářské práci jsem se snažila definovat čtenáři pojem vyživovací povinnosti a nastínit její historii. Kromě toho hlavní rozebíranou kapitolou jsou zde druhy vyživovací povinnosti. Z druhů vyživovací povinnosti jsem v práci konkrétně uvedla, vyživovací povinnost mezi manžely, vyživovací povinnost mezi bývalými manžely, dětí vůči rodičům, vyživovací povinnost neprovdané matce, mezi registrovanými partnery a vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, tou nejrozsáhlejší je vyživovací povinnost rodičů vůči dětem. U každého druhu jsem se snažila nastínit, nejen důvod a okolnosti jejího vzniku, ale i podmínky vzniku, trvání vyživovací povinnosti a za jakých okolností může vyživovací povinnost zaniknout. Dále kromě zániku vyživovací povinnosti jsou v práci uvedeny i následky a případné sankce za její neplnění, zde jsem se zabývala asi nejčastější exekucí, ta je spojená nejen se zabráním části movitého či nemovitého majetku, ale i u řídičského oprávnění.

Před samotným závěrem práce jsem se zamyslela nad úvahami de lege ferenda.

V případě rozsahu práce není možné zacházet do úplných detailů, ale myslím si, že je koncipována logicky a přehledně a představuje tak ucelený a logický souhrn informací o vyživovací povinnosti.

11. Seznam užitých tabulek

1. Tabulka 1: Doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti pro stanovení výše výživného
2. Tabulka 2: Osoby vykonávající trest odnětí svobody dle ustanovení § 196 zákona č. 40/2009 Sb., za rok 2022
3. Tabulka 3: Procentuální podíl z čistého měsíčního příjmu povinného rodiče
4. Tabulka 4: Částka životního minima na dítě

12. Zdroje

Právní předpisy a judikatura

1. Zákon č. 946/1811 Sb., obecný zákoník občanský.
2. Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.
3. Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.
4. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
5. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
6. Zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád
7. Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 5. 10. 2005, sp. zn. 10 Co 459/2005
8. Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. IV. ÚS 257/05
9. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 244/03
10. Rozsudek okresního soudu *Praha* ze dne 28. 2. 2022 sp. Zn. 28 P 52/2016
11. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2012.
12. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. I. ÚS 3094/16
13. Nález Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3542/20.
14. Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. III. ÚS 3153/20
15. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. 10 Co 976/2005

Použitá literatura

1. HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. Rodinné právo. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.
2. ZUKLÍNOVÁ, Michaela., DVOŘÁK, Jan. ŠVESTKA, Jiří. a kol: Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7478-937-3.
3. MENCNEROVÁ, Kateřina. Rozvod manželství. V Praze: C.H. Beck, 2020. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-796-5.
4. ŠMÍD, Ondřej a Radka VACOVÁ. Výživné. Praha: Leges, 2017. Teoretik. ISBN 978-80-7502-196-0.
5. KOVÁŘOVÁ, Daniela. Vyživovací povinnost po rekonstrukci. Praha: Leges, 2014. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-023-9.
6. KOVÁŘOVÁ, Daniela. Abeceda rodinného práva. Praha: Wolters Kluwer, 2020. Právo prakticky. ISBN 978-80-7598-711-2.
7. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a Jana SVEJKOVSKÁ. Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva. [Praha]: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-423-0.
8. RADVANOVÁ, Senta. Rodina a dítě v novém občanském zákoníku. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978
9. PLECITÝ, Vladimír. Základy rodinného práva. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-139-7
10. POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka, STUHLÍK, Zdeněk. Musíš znát...Rodinné právo.Manželství. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-902-2.
11. LUŽNÁ, Romana. Výživné rozvedeného manžela před a po 1.1.2014. Právo a rodina. 2014, č.1. s.19. ISSN 1212-866X
12. SVOBODA, Karel. Nové problémy v řízení o rozvod manželství. Bulletin advokacie. 2014, č.5. s. 31. ISSN 1210-6348.

13. SVOBODA, Karel. Rodičovství, osvojení a výživné dětí po rekodifikaci soukromého práva. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-512-2.
14. MELZER, Filip. a kolektiv, Občanský zákoník velký komentář. Svazek IV. Díl 1. 1. vydání, Praha: Leges, 2016, ISBN 978-80-7502-004-8,
15. ŠMÍD, Ondřej. Rozvod manželství nově. Rekodifikace a praxe. 2013, č. 12. s. 2-5. ISSN 1805-6822

Internetové zdroje

1. Vyživovací povinnost mezi manžely | *Výživné a alimony v ČR. Výživné a alimony v ČR | Legislativa, souvislosti, odpovědi* [online]. [cit. 11.01.2024]. Dostupné z: <https://www.vyzivne.cz/vyzivovaci-povinnost-mezi-manzely/>
2. *Určení výživného – dohoda rodičů vs. soudní rozhodnutí*. Výživné a alimony v ČR | Legislativa, souvislosti, odpovědi [online]. [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.vyzivne.cz/urceni-vyzivneho-dohoda-rodicu-vs-soudni-rozhodnuti/>
3. *Výživné – kdo jej platí, v jaké výši, komu a jak*. Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí [online]. 2022 ÚMPOD [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/vyzivne-kdo-jej-plati-v-jake-vysi-komu-a-jak-dlouho>
4. Cízlová Denisa. *Stanovení vyživovací povinnosti u jednotlivých druhů péče o nezletilé děti* [online]. 2019 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-vyse-vyzivovaci-povinnosti-u-jednotlivych-druhu-pecce-o-nezletile-deti-109600.html>
5. Preuss Ondřej., *Výživné pro zletilé děti*. Dostupný advokát Vaši právníci online [online]. 2019 [cit. 13.01.2024]. Dostupné z: <https://dostupnyadvokat.cz/blog/vyzivne-pro-zletile-deti>
6. *Manuál pro práci s doporučenou tabulkou k určování výživného dětí* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 21.01. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporucujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>

7. Doporučující tabulka Ministerstva spravedlnosti. In: Portál Justice [online], 2021. [cit. 08.02.2024] Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/doporuujici-tabulka-vyzivneho-a-manual-k-ni/>
8. *Dlužné výživné a úroky z prodlení*. Vasevyzivne.cz [online]. 2022 [cit. 09. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/dluzne-vyzivne-a-uroky-z-prodleni/>
9. *Rozhodnutí bankovní rady ČNB Česká národní banka* [online] 2024 [cit 09.02.2024] Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/br-zapisky-z-jednani/>
10. *Dlužné výživné a úroky z prodlení*. Vasevyzivne.cz [online]. 2022 [cit. 09. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/dluzne-vyzivne-a-uroky-z-prodleni/>
11. Náhradní výživné. In: www.mpsv.cz [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.2021, [cit. 08.02.2024]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nahradnivyzivne>
12. *Analýza aktuálních otázek výživného* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR. [cit. 22. 02. 2023]. Dostupné z: https://vyzivne.justice.cz/wp-content/uploads/2022/09/Analyza_Vyzivneho.pdf
13. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022* [online]. Praha: odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2022 [cit. 20.02.2024]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>
13. *Trestní oznámení pro neplacení výživného*. Vasevyzivne.cz [online]. [cit. 20. 02. 2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/trestni-oznameni-pro-neplaceni-vyzivneho/>
14. *Analýza aktuálních otázek výživného* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, [cit.15. 02. 2024]. Dostupné z: https://vyzivne.justice.cz/wpc-content/uploads/2022/09/Analyza_Vyzivneho.pdf

15. *Další způsoby provedení exekuce* [online] Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2024 [cit. 20. 02. 2024]. Dostupné z: <https://exekuce.justice.cz/prip-dalsi-zpusoby-provedeni-exekuce/>
16. *Výživné na zletilé dítě*. Vasevyzivne.cz [online]. [cit. 20.02.2024]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/vyzivne-na-zletile-dite/>
17. *Návrh na zahájení řízení o určení výživného* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 25. 02. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/navrh-na-urceni-vyzivneho/>
18. *Průběh řízení o výživném* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 25. 02. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/prubeh-rizeni/>
19. *Odvolání*. [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2022 [cit. 25. 02. 2024]. Dostupné z: <https://vyzivne.justice.cz/odvolani/>
20. *Vyživovací povinnost, Rakousko* [online] 2024 [cit. 11. 03. 2024] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/47/CS/family_maintenance?AUSTRIA&member=1